КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

(С В Е Т)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Советен Министрий Советен орган

Орган Чечено - Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР.

ГАЗЕТА АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ | № 39 (4331). | ЕРА, 2 апрель 1970 ш. | Мах 2 кеп.

ЛЕНИНСКИ КЪАХЬЕГАМА ВАХТА

Укх деношка къьстта дика къахьег Грозненски «ГАРО» заводан сборочни участка коллективо. Цхьа смена дІаяхийтина ю смении задание тІехкъовчуш на еш. ДІабахача бетта дукха толамаш кхи а лакхдеш, март бетта кхьалхарча шин декада задание тІехкховчашъеьй участка болхлоша. Укх шера цар кхоьйй 15 дийнахь болх балла электродаш, крепежин деталаш, кхийолу материалаш. Уж толамаш доккхача хьинаре къахьийгад ин. Хамзаева, Андрюнкина, Рабиновича, кхьичар.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) сварщик В. Андрюнкин Л. Хамзаева болх беш бу.

И. Плиева сурт.

ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДУ

Лакха хьоахамаш доах юбилейни шера Советски района хьайбаш лелодераша. Ишта, укх пятилетка тІеххьарча шера хьалхарча квартале паччахьалкхенга планах 307 центнер дулх дІадала дезаш бар уж, хІаьта хІанзале 891,7 центнер дулх дІаденнад цар.

Къьстта лакха толамаш даьхад «Новая жизнь» яхача колхоза хьайбаш лелодераша. Хьалхарча квартала план 406 процент кхоачашьяьй цар. Белгалбаха безам ба са цу боахаме хьинар кхо ца деш къахьега Шамсадов Баудин Ахмадов Халиди. Цхьаккхи бежан юкъера я ца доалийташ, денна буса план 400 грамм йолча хІаранена юкъера лаьрхІача 700 грамм дулх тІа а кхетийташ дика Іохгара дулх цар шоаш леладу доахан.

Дукха тІехьбисабац цу колхоза хьайбаш леладечарел Орджоникидзе цІерагІча колхозера бараш а. Укх шера паччахьалкхенга дулх доахара хьалхарча квартала план 400 процент кхоачашъяьй цар. Дика къахьег цу боахаме хьайбаш леладераша Салуев Сираджи, Гихоев Ідаудина, кхыбараша. Шоай планаш декхараш хІара бетта 160—170 процент кхоачашду цар.

Х. ХАЧУКАЕВ,
Советски района юртбоахаме управлене керттера зоотехник.

20 МИЛЛИОН СОВГІА

Лакха къахьегама толамаш доахаш бахьча юбилейна накъабоагІа «Грозэнерго» управлене коллектив. Кварталах планал совгІа яьккха электроэнерги 20 767 эзар киловатт-сахьат да. Заданех боагІар боацаш кхы тІа а 15 эзар гекакалори тепловой энерги дІакхачийтай цар республика тайп-тайпарча промышленни предприятешка, бахача нахага.

Къьстта дика къахьег № 3 йолча ТЭЦ-а коллектив. Духхьал цу цхьан ТЭЦ-о кварталах планал совгІа 2796 эзар киловатт-сахьат электроэнерги яьккхай. Ишта боагІачул совгІа 5,5 эзар гекакалори тепловой энерги дІахийцай тайп-тайпарча организацешта бахача нахан.

Х. АРШМАТОВ.

ЛЕКТОРА ДОШ

Дукха ха йисаац В. И. Ленин ваь 100 шу дузаь ди хьатІаххача. Республика къахьегамхошта юкъе шерагІа яржаш латт юбилейни яхь. ХІара ди белгалдоахкх цар кердача толамашца.

Наьха политически хьинар айдеш, коммунистически уйлаца уж хьалкхебеш, царна массе а тайпара ананеш луш, шоаш тІайпа социалистически декхараш кхоачашдара уж оарцагІбоахаш да лекторий массанега дІаяхоача дош.

ХІара денна заводашка, учреждешешка, колхозашка, совхозашка, дешара заведенешка къамаьл ду лектораша. Цар къахьегамхошта дІайовлийт коммунистически партен правительствай политика, КПСС XXIII съезден КПСС ЦК Пленумийн решенеш, лекцеш еш Владимир Ильич Ленина вахарах, цун теоретически идейних тІехьаленах.

ЛадувгІарий дег чу дужаш, марта уйла айташ, уж шоаш дуйцачох тешабе ховш бола лектораш дукха ба республике.

«Знание» общества республиканцки цук юкхьанцарчен организацеша дукха болх бу къахьегамхошта юкъе лекциони пропаганда йоаржеш, советски патриотизмаи пролетарски интернационализмаи уйланца къахьегамхой хьалкхебеш, дІаяхача замах юкедисача вона гІулакхашта духьала къовсам лоаттабеш. Из болх ба лелабац Сунженски, Заводской, Наурски районашка, кхыча моттигашка. Цига чакхдоах ленински дешараш, тематически сайреташ ю, шерра пропаганда ю Іилма-технически юртбоахамен знанешта, массенека а дІайовзийт дикагІбарий балха опыт.

Вакъда цу балха лерттІа йоакхо яц «Знание» общества Наьсарени МалгІабикен районин организацеша, парте райкомаша. Укхаза еша цхьайола лекцеш тІатІоллара оттаь, вахарца бувзам боацаш, моттигера масалаш доацаш дух. Цар тематика а лерттІа уйла яь оттаеш. КІезига еш атеистически лекцеш, гучабахац дІадахача замах юхедиса во гІулакхаш доахки нах, хьахьоккхац цар ду зе. Эсала леладу Іилма технически, медицински, педагогически знанешта пропаганда ейга. Цу балха шерра юкъ-еоаш юрташкара интеллигенци — лораш, юртбоахама специалисташ, хьехархой, парте ветеранаш, комсомольски болхлой. Тесса лелаиду къахьегамхошта коммунистически кхетам балар, уж советски патриотизмаи пролетарски интернационализмаи уйланца хьалкхебар.

Из гІулакх кхы дІахо ла йиш йолии дац. ХІанз коммунистически буржуазни идеологиешта юкъера къовсам ирбеннача хана партийни организацешa, «Знание» общества республикански организаце къаьстта теркам тІабахийта беза лекцей тематика шерьяра, цар идейни чулоацам кІоаргбара, партен правительствай политика на, В. И. Ленина теоретически тІехьаленна шерра пропаганда яра.

Парте райкомашка, цхьацхьарча партийни организацешa денна терко е еза лекциони пропаганда тоаяра, «Знание» обществай районии организацей балха кулгалдара. Райкома бюрошка, партКома заседанешка дуйла деза уж дешаш, лекторий гокал лакхьяра а уж лерттІа дІа-юха нийсбара а йолкхо е еза. Тоабе беза Іилма методически советийн секцейн болх. Шерра йоаржае еза дикагІа болча лекторий опыт.

Лекциони пропаганда керттера дар — цун чулоацам. ХІара лекци вахарца бувзам болаш, хоадам боллаш фактий йолаш, массане а дила кхетаергІйолаш хила еза. ЛадувгІараша деннача моллагІча хаттара жоп дала а общественно-политически событешта лерттІа аланил а ховш а хила веза лекции еинаш нар.

Лекторий сийлен декхар да марксистско - ленински теорена пропаганда яр цІонхаштта тоадар, В. И. Ленина васкеташ кхоачашдеш, карда общество —коммунизм хьалъеш, боадкача советски наха карагІдувлачи турпал гІулакхех маларра дуйцар. Советий Іаьдала шерашка вай республике хиина тамашийна доккхий хувцамаш къахьоккхар.

Цунца цхьана лектораша тІагІертта къовсам лоаттабе беза дІаяхача замах юхедисача вона гІулакхашца, гІалгІайн нохчийн меттала дукхагІа еша еза атеистически лекцеш.

Лекциони пропаганда еча хана къаьстта теркам тІабахийта беза къахьегамхошта юкъера интернационални доттагІал чІоагІдара, уж коммунистически кхетам болаш, вай партена, Даьхена мутІахьа болаш хьалкхебара, кагирхошта лаьрхІа лекцеш кийчъяра.

ХІанз республика промышленни предприятей болхлоша, юртбоахама къахьегамхоша къоабалдаь тІайнйцад «Халкъа болхаме производства резервех пайда ецар тоадарен экономе режим чІоагІъярен» хьакъехьара КПСС Центральни Комитета, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК письмо. Боккха экономически политически лоархІам болча цу документа шерра пропаганда яра, технически прогресс сихъяра, производства ерригача резервех дикагІа пайда ецара, дисциплина чІоагІъяра, къахьегама оасарле лакхъяра, шийна тІедиллача гІулакха хьалхара кІара сага бекхтокхам лакхбара — тІераль хила еза лекциони пропаганда.

КВАРТАЛА ПЛАН— ХАНАЛ ХЬАЛХА

Юбилей гарга ме гІорта шерлу Грозненски маькх еча комбинате коллектив юбилейни совгІаташ декара йоаржаь социалистически яхь. Хьалхарча квартала план ханал хьалха 29-ча марта кхоачашъяьй. ХІаьта цу бетта цин денна арахийца продукци 60 эзар сома маькх я. Продукци йоккхара план лоаьъарал совгІа шерьенний комбинате арахецана продукце ассортимент а. 5 тайпара маькхабулочни вафельни даар арахецадоладеь укх шера.

С. НАЛАЕВ,
маькх еча комбинате директор.

●

Дика совгІат кийчду юбилейна Грозненски локомотивни депо коллектив. Муль дІа-юха кхехьара цхьаллагІча квартала план кхоачашъярах 23 марте воам бир эксплуатаци цеха коллектив. Шин бетта цар бь пайда 363 эзар сом ба, цунах 78 эзар планах лаьрхІачул совгІа а болаш.

Материалаш кхомбеш дІаехийтара въриача кхье торо хилийтай 15 эзар сом кходе. Цу кхча торо хулийтаргья Ленина юбилей юзача денна 3 тепловоза ремонт ергье вьина денна дош кхоачашде.

Март бутт беркате хилар тепловозникашта, Цу бетта шоаш дІа - юха Ингича 130 поездаца 80 эзар планах лаьрхІачул совгІа муль дІабихьеб цар, 200 совгІа эзар тони дизельни доттор кходедь. ХІаьта укх шера цар кходьча 850 тони доагараца болх бе йиш курсья 22-ча апрель дени на бутт чакхбелаеца.

Тепловозаш лелаеча коллективашта юкъе ЦІа вьилаш луш белгалйир А. Шмаргунов керта латте колонна.

АНОХОВ,
машинист.

СУХАЛБЕ КХАШКАРЧА БАЛХАШТА

Шерра дІадоладаьа кхашкара балхаш республика механизатораша. ХІанзале 73 эзар гектара тІа дІайийнай бІаьсти юе культураш Ерригa дІае езача культурех якелагІа дакъа да из. Къаьстта дика ду уж балхаш 10 эзар гектара тІа бІаьсти юе культураш дІайийначa Грозненски района боахамашка. БІаьсти юртбоахама культураш дІаера план 25 процент кхоачашъяьй цар.

ДІайийнa вьинай бІаьстан юхье юе культураш. ХІанз дІадуваш латт баьцадалораш, кортоа, гидурргаш, хІаьта шеьццадолча боахамашка тІехьагІа юаш йоле культура, шекаре свекла дІае йолаьй. ХІанз республика боахамашка 2293 гектара тІа дІадийнад баьцадеараш. Вешта вьича план 29 процент кхоачашъяьй. Дика вІаштІехьдаьккад баьцадеараш дІадера болхаш Сунженски района боахамашка. План 38 процент кхоачаш а еш, 800 гектара тІа дІадийнад баьцадеараш цу районе.

Керттерча дакъе Наьсарени Сунженски районашка дІайийнай кортолаш 3470 гектара тІа.

Шиъ эзар совгІа гектар гидурргаш а дІайийнай хІанзале. Царех 400 гектар Наурскии 380 гектар Гудермесски районашка йийнай.

Дукха яц шекаре свекла дІае йолачь. Дале а хІанзала дІайийнай хьалзара 450 гектар.

БІаьсти юе культураш дІаера ийсса хьачиІаш дІаера кийчо еш ба механизатораш.

Ала деза кхашкара балхаш дика вІаштІехьдаьхе ду республика боахамашка. Механизатораш гІерт В. И. Ленин ваь 100 шу дизаре дикане толамашца накъабала.

30 МАРТ ТІАККОАЧАШ БІАЬСТИ КУЛЬТУРАШ ДІАЕРАХ ЙОЛА СВОДКА

(план проценташца).

Ачхой-Мартане	24
Ведана	—
Грозненски	25
Гудермесе	21
МалгІабике	14
Надтеречни	18
Наьсарен	10
Наурски	24
Нажай-Юрте	12
Советски	—
Сунженски	20
Урус-Мартане	19
Шаьла	14
Шелковской	20
Грозный	34
Ерригача республика	19

ХАЛКЪА ТІАХЬОЖАМХОЙ АКТИВ

Самардийнахь Грозне пионерий Дворене республика халкъа тІахьожама органий болхлой актив хилар.

Республика халкъа тІахьожама органий 1969 шера балха итогех КПСС ЦК декабрьски (1969 ш.) Пленума сонимга хьежжа халкъа тІахьожамхошта хьалашка латтачи декхарех доклад йир Нохч-ГІалгІай АССР халкъа тІахьожама комитета председатела Р. А. Саламовас.

Прениех къамаьлаш дир КПСС Старопромысловски района хьалхарча секретара В. М. Шамарина, Гудермеса района халкъа тІахьожама комитета председатела В. К. Веревкина, Швейни объединене генеральни директора А. Н. Бабаджанова, «Чечингражданпроект» института халкъа тІахьожама группа председатела Г. Н. Кошелева, Грозненски райисполкома председатела Г. М. Эсембаевас, Грозненча химкомбината парткома секретара А. М. Косчина, Урус-Мартана района «Гойтинский» совхоза директора А. М. Кагерманова, МалгІабике горисполкома председатела Б. М. Бузурганова, ВЛКСМ обкома секретара, республика прожектористий штаба начальника А. Г. Пенькова.

Активе къамаьл дир КПСС Нохч-ГІалгІай обкома шоллагІча секретара Р. В. Вахаева.

Цул тІехьагІа къаьстта дика болх баьча белгалбаьнкача халкъа тІахьожамхошта мах бола совгІаташ делар республика халкъа тІахьожама Комитето.

Актива балхах лаьца отчет кепатохаргья.

ЗВЕНЬЕВОЙШ ДАГАБУВЛ

ЯХЬЕ ВАЛА КИЙЧА ВА СО

Дукха ха я сона тхоай районера «Назрановский» совхоза звеньевой Мальсагов Осман вовза. Опыт болаш а ше денна дош хувцаргдоацаш а саг ва из. Со шийна яхье а вехаш хІара гектара тІа 400 центнер моцача доакъара хьажкІаш кхес лерхІ ю. Сона хІанзалца хезадац районе изал хьувкъам кхебаь лаьил, бакъда Османа цу гІулакхах ка аргахьарах теш со.

Аз дег тІера хьалоаш Иргахо Берса укх дезача Ленина юбилейни шера ду кхайкарал я. Лаьтта дезача, цун хьурхат ю, нах беркат иза ховна ахархошта дагардар да цо яхар. Со а ва укх шера сай гектара тІера дукхагІа хьувкъам чан чІоагІо яь.

Кулгалхошка даьга а няьна хьакоададайтар яз кІа хиннa лаьтта — 250 гектар. Минеральни удобренешка хьаьцала, кІоарга аьхе, макха баьккха Іаи кІаьле дахар, из. Кховчам хилийт тІоадал Іолий йо гураха.

ХІанз пхоргІа а гагІа а маккаш даьха, дискаш токхаь кийчаьй из. ДогІа дийлха тІаьда ла лаьтта хІанз. Еккаи оттиче а цІаьхка дайга маккаш доахаргда оахе цу тІа «Оахе ялар», ион соцара повекъост Хучиев Исраил ва. Шиъ ва тхо звеньева. Дика опыт, хьинар доланаш механизатор ва Исраил. Дукха цхьана болх бьъ доазаш, оамалаш дІа-дьъ яьза, тхоайла барт болаш да тхо. Из гІулакх чІоагІа лоархІам болаш а эшаш а дa цхьа декхар кхоачашдеча нах.

Оахе цу 250 гектара тІа кхеергья элита лаьрхІа «Стерлинга» яха хьажкІаш. ДІадахача шера 24 центнер мара ялабар тхона цу сортах гектара тІера. Хова хьувкъам селле лоха хІанз хилар: эгара хьалха дІадийнадар из фу тха совхозе. лаьттана «дІанийнальаш», цу тІа тхона цунна доагГІача тайпара Іуналь де а ханар.

Укх шера цІаьхха а «Дон алийта» лоахк тхо цу сортага. 40 центнер фуаьльхха хьажкІаш кхеерга гектара тІа, аьна дар оаха денна дош. ХІаьта хІанз республика хьалхале лелаеча звенешлойша ишта кхайкарал а деш яхье дола тІахьехандаь цу цифрал тІехдола уйла я тха кхы а 5 центнер Іотта а теха.

ДІаюаргья оаха уж мугІарашта юкъе 45—30 см. юкъ а юташ пунктирни хьисапе. Из способ йоазан а тешаме а я тха лаьтташка. «Стерлинг» оасарах, ховхазоза саинa шолалах кхераш хьажкІаш я. Цар фийга гие чубожа лаьтта бІы кІезига хинна а шийла дуле «беаи боацаш» тох эІийрг, эсала хул лорднагаш. Цудухьа кІорсхала аьза лаьттІа доладуча хаина мара дІае доладургдаш тхо уж, пешта дьна вай бетто бокьонна кхаьшелал йоагІаргьяц вьина тхо тешадича.

ДІадахача шерашка оаха мелла хьажкІаш листа дІаерах гурахь геттара шийлхлора уж. Макха дергаша, культиватора, кхийолча механизмаша дІайийначa борамах уж ца юхала ховш ма дой, бакъда, селла шийлхьии. ТІехьагІа тхона гучаьдаьлар цу гІулакхи бахьан. Оасарех лораяри лаьтта кІаьда хилийтари кхы дІамаь дезаш вьина хетар тхона хьажкІашта. Тхо гІаинт дувлаш хиина. Цу механизмел а дукхагІа уж шийлхьеш медведка яха цхьа ний тайпара чорпилг хиннай тха кхашка оаха теркал а на еш. ХІа аьина хьажкІий лордилгаш арайовлаше а лаьтта кІаьа гІолла хьажкІай оевиш тедар цар. ХІаьта хьалтІаьина хьажкІай лорднагаш мыьлхер а яхе дІайовлар.

ХІанз тхоца кораяьй цу къизача моестагІа духьалера мотка. Из оаха укх шера царна «хьокхарг» а я. Цу хьалтІаьннача хьажкІий мугІараште дехьеи сехьеи гІолла хьалтІаьргйоацаш кІеджьяккта хий теха хьажкІаш дІаюаргья кІезига генара лаьтти (100 кг хьажкІашта — 3 кг) фосфор яха дохьаш теха. Цу ораел чамех уж хеташ царна тІакхача гІертаргья уж чоипилгаш. Вакъда, царна юххера кхы дІа-ч гІоргьяц уж: цу сахьате йоврья.

ХІаьта лакхе а ма йай уж садоаха хІамаш. ЦудухьаФ хьалха свика мела ца бита лаьрхІад оаха царна духьал лоаттабу химически «гІом» а. Мел эша препараташ Іалашъяьй хІанзалеха. Цу гІулакхо тхоай хьувкъам лакхбергхиларах дог тийша да тхо. ХьалхагІа, из тхоай лаьтташка 5060 центнер фуальнха хьажкІаш кхеньча шерашка къаьстта теркам тІаухийтар из химически обработкашта. Цул тІехьагІа мелделар из гІулакх. Укх шера, кхы дІахо йодана хана боабе йиш ма яз.

Метаргда хІаьта, Осман, Сон соцара Исраил бокъонца хьона яхье довла кийча да. Гураль ховргда вайз кот мала воал. Болх дІаболабеча вай гІулакхаш министа лел хьожаш хІанз санна дІа-хьа дагадувлаш хургда вай.

Аз тхоаша яхье боала тІахьех тхоай районера Экажъевгий-Юртара шІи хеза звеньевой Албогачиев АртагІи тхоай юртара Беков Іадалоахьани.

КОДЗОЕВ Бахьаудин,
Наьсарерча «Октябра 40 шу» совхоза звеньевой.

ХОРЖАМИЙ КОМИССЕ СОСТАВ

Нохч-ГІалгІайчен городашкен юрташкен дІадоладенна СССР Лаккхехьарча Совета Къаьмий Совете хоржамаш дара вай республика хоржамий комиссе кандидаташ уттабелга.

Профсоюзий областной организацегара комиссена юкъеехийтав облсовпрофа председатель О. С. Беляев, Нохч-ГІалгІай областной коммунистически организацегара — КПСС обкома гІншлоиъяра отдела заведующи Р. А.-Г. Гойтов, Грозненски городской коммунистически организацегара — КПСС горкома секретарь А. Я. Давыдов, Нохч-ГІалгІай комсомольски организацегара — ВЛКСМ обкома хьалхара секретарь Н. Н. Громов, ДОСААФ Нохч-ГІалгІай республикански организацегара — комитета вайнал В. Х. Калмыков.

Дукха нах гулбенна болхлой, инженерно - технически болхлой, гІулакхерча наьха собранеш хилар Грозненски швейно-производственни объединене. Укхаза комиссена юкъеяхийтай хьалха латта хІиманштегар Б. А. Усманова.

Наурски района Ленина цІерагІча колхоза коллективагара комиссена юкъе яхийта могаьй хьалха латта Іаьсий леладер В. Г. Быканова.

ЮБИЛЕЙНА ХЕТАЯЬ

Самардийнахь ший болх чакхбаьккхар В. И. Ленина 100 шу дизара хетаяь шин дийнахь хиннача Нохч - ГІалгІай наьниститутен Нохч - ГІалгІай историен, меттен, литературан, экономикен. Іилматохкама институтен Іилмаи конференце.

Конференце докладаш йир «В. И. Ленин Нохч-ГІалгІай художественни литературе», яхача темах филологически Іилмай кандидата М. Д. Чентиевас, «1969 шера коммунистически болхлойн партей дуйен халкъашта юкъерча Совещане документаш тІа пролетарски интернационализмах йола ленински идеяш дегІаккхувлаш хиларах» филологически Іилмай кандидата В. П. Баулина.

Цул тІехьагІа общественни Іилмай, педагогикен юкъарча методикен, филологически, физико-математически, естественно - географически, физкультурен спортен секцешта бекъабенна дІахо болх бир конференце хиннараша.

Конференци чакхйоалаш секцешта баьча балхах лаьца докладаш йир секцей кулгалхоша.

Цул тІехьагІа рекомендацеш тІайийцар конференце.

С. БЕРДОВ.

ЦХЬАНА ЯЬ СОВЕТСКО-ИРАНСКИ КОММЮНИКЕ

Цхьана яьча советско-ирански коммюнике тІа йоах, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатель Н. В. Подгорныйи цунца бахараши Иране болча хана Тегеране, Исфагане, Харк яхача гІайре тІа хилар, цига уж хьежар цхьайолча промышленни предприятешка, царца Советски Союза новкъостал а деш хьалъеш ерашка хьожаш.

Коммюнике тІа белгалдоаккх Советски Союзаи Иранаи юкъера гІулакхаш вІаши лархІара, суверенитета къамаш шоай лоІаме хилара, цхьатара бокъо хилара, вІ шоллагІчоа чура гІулакхашта юкъе ца лелхара ларда тІа чІоагІлуш хилар.

Уж гІулакхаш тайп - тайпара социальни системаш йола паччахьалкхенаш машаре ахилга практически кхоачашдара хьадда дола масал да. Къаьстта раьза хинна белгалдаьккхар советско - ирански паччахьалкхен доазув шин мехка машарен вІаши гІулакхаш хиларен доазув хилар.

СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела чІоагІдир тІехьа тІайпагІача хана а лоаладарча доттагІал долча Иранацара гІулакхаш советски паччахьалкхе хьаьча, вь 100 дизар укх шера белгалдоаккхача В. И. Ленина лардаш ехкача машар безача араьхарча политика принципаш тІа лелае гІерташ Советски Союз хилар.

Коммюнике тІа хьакъеккхад шинна мехка хьаштаща маяхара йолча СССР-ан Иранаи юкъерча экономически отношеней хьакъехьа вІаши леладеча гІулакхий къаьстта лоархІам хилар.

Дунен халкъашта юкъерча лоархІамерча проблемай хьакъехьа гучаьха а пайдоне а вІаши дагадувлаш, оагІонаша дийцар дуккхача дешашка цар позицеш вІаши гарга я, ювшаш хилар яхаш белгалдоах коммюнике тІа. Меркашта юкъе къовсаме латта деша ООН Устава принципаша мяххара къоастаде дезаш хилар чІоагІдир.

Коммюнике тІа йоах, Гаргарча Малхбоале кхераме латтача хьала цІенкаштта уйла а еш, оагІонаш кхача машар безача паччахьалкхенашна цхьана 1967 шера 22 ноябре ООН Кхерамалей Совето оттаьча резолюце ерригa положенеш кхоачашье гІертаргда. Из кризис дІаяккхара керттера хьал Израила дІалийца территорешта мукъаялийтар хилар чІоагІдир, хІаьта шутта хярцахьара гІулакх лаьрхІар Іарбий мехкий территорешта маьрша бахача нахан бомбаш еттаи хилар. Коммюнике тІа белгалдоакх Гаргарча Малхбоалера гІулакх чІоагІа къоастадара Іарбий халкъий, царца Палестине бахача цхьа, законах йоагІа бокъонаш лархІара хьаьг мара дулург ца хилар. ООН йоагГІаш йола резолюцеш кхоачашъяра тІехьа да уж.

Вьтнаме дІахо беш латтача тІема сагота шоаш хилаь дийцар оагІонаша. Из тІом соцабара тІадераздаь гІулакхаш Париже еш латтача переговорашка дергхиларга догдоах цар.

ОагІонаша лерхІ Вьетнамера гІулакх 1954 шера яьча Женевски соглашеней доазол дехьара нах юкъе я на лелхаш шин кхел ше къоастае вьетнамски халкъа йола бокъо лархІарех ларда тІа мара къоастаде йиш йоаша.

ОагІонаша хьадда хьадек колониальни доала кІал латта мехкаш халкъаши мукъадалийтарех йола ООН Генеральни Ассамблея Декларации дуцилте йоацаш кхоачашъелга.

ДІахо коммюнике тІа йоах, советски оагІонеи ирански оагІонга дІадовзийтар европейски кхерамалер хьакъехьарча деша Европа юкъара совещани гулъяра кийчо еш деш дола гІулакхаш, Ирански оагІоно чІоагІдир Европа кхерамале Іалашъяр юкъара дунен халкъашта юкъера хьал тоадара йола лоархІамечарех цхьа фактор хилар.

Герз дІадаккхара дош дуеаш, коммюнике тІа йоах, оагІонаша чІоагІдир массане а дерригa герз дІадаккхарах, цунца ядерни герз а доаккхаш, хІаьта шутта ядерни герзах мукъа йола зонаш яхкарах. Юкъерчен Гаргарчен Малхбоале а йоахкаш, дунен халкъашта юкъера кхерамале чІоагІъяран беррига юкъара машар Іалашбаран пайдене гІулакхаш хургхилар.

Ядерни герз дІа ца доаржадарах дола Договор чІоагІденна хилар раьза хинна белгал а даьккха, оагІонаш тайшар кхы а дукхагІа паччахьалкхенаш цунах дІакхетаргхиларах.

ОагІонаша дийцар тІехьа тІайоагІача хана а шин оагІора хьара отношенеш дегІаккхувлара дешай а шутта дунен халкъашта юкъерча эгара лоархІамерча проблемай а хьакъехьа гучаьха дагадовла, цу хьакъехьа ше хьахиина яьннеи дика йолга хьахьекхая йола тайп - тайпарча дагІаш тІа лиянни контакташ лелаяра а вІашагІлеттадалара а традици дІахо яхьа шоаш кийча хилар. СССР Лаккхехьарча Совета хьийха ирански парламентски делегаци Советски Союзе йоагІаргйолаш барт бир.

ОагІонаша лерхІ СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатель Н. В. Подгорный хиларо а вІаши хьаштдолча дешай хьакъехьа дагабаларо а Советски Союзаи Иранаи юкъера доттагІал чІоагІдара, царна юкъе дикача лоалахой гІулакхаш кхы а чІоагІагІа дегІдоаладара, берригъюкъара машар чІоагІбара гІулакха новкъостал дергдолаш.

СССР Лаккхехьарча Совета Президиумеи Советски правительствай цІерагІа Н. В. Подгорне Ирана шах Мохаммед Реза Пехлеви шахиня Фарах Пехлеви официальни визитах Советски Союзе ва хьийхар. Из мехка на хьехар раьза хинна тІа а ийцар,

КЪАХЬЕГАМХОШТА— КОММУНИСТИЧЕСКИ КХЕТАМ

Самардийнахь хилар Ленински района партийни актива собрани.

«КПСС Нохч - ГІалгІай обкома XI пленума итогехи наха коммунистически кхетам баьара района партийни организацена хьалхашка латтача декхарехи» доклад йир КПСС Ленински райкома хьалхарча секретара Г. Ф. Гавковас.

Прениех къамаьлаш дир Грозненски консервни завода партбюро секретара нов. Лесеневас. ВЛКСМ райкома секретара нов. Таштанирова. - Нохч ГІалгІай педагогически института парткома секретара заместитела, кафедра заведующе нов. Ефанова, швейно-производственни объединене парткома секретара нов. Сергиенкос, Х. Нурадилова цІерагІча Нохч - ГІалгІай драматически театра директора нов. Хациева, № 12 йолча профессионально, - технически училища директора нов. Богачевас, Ленински района прокурора нов. Жулина. № 15 йолча юкъерча школа директора нов. Бектовас, трамвайни управлене парткома секретара нов. Карташова.

Районни партийни актива балха юкъе дакъа а лаьцар къамаьл а дир КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара нов. Синельникова.

Дийцача дешах соцам тІайийцар собране.

М. МУСИЕВ.

Фашистски Германи эшаяь 25 шу дизарга

КОТАЛО ЯККХАРА

ЙИШЛУРГИОАЦА оагӀош а хиина Сийлахь - боккхача Дай - мехка тӀема историе юкъедахад Нохч - ГӀалгӀайчен къахьегамхой денадера гӀулакхаш. Творчески, хьинар айдеина, шоай дерригаш кизаш тӀадахийта доргача моастагӀчуницара котало йоаккхаш бар эрсий, нохчий, гӀалгӀай—Коммунистически партенеи пуи моттигерча партийни организаценеи гонахьа кхотабенна хиина республикерча берриге къахьегамхой. ТӀемахоша фронташка коталонаш йоахар, болхлоша, колхозхоша, советски интеллигенце, цӀен ноаношна къахьегамо толамаш доахар.

Немецко - фашистски гӀеранхоша тӀом лаьттача бирсача деношка Советски Эскара низ бола арсенал а хиина дӀаэттар мехкдаьтта Нохч - ГӀалгӀайче. Хӏадинаа фронте ухар мехкдаьтта. Эшалоне тӀехьа эшелон йолаш доагор телеф Даьхе лораеш латтарашта. Ерриге шоай турпалал, творчество, патриотически инициатива доагорацa вай эскар Ӏалашдера тӀерзаньяр цу шерашка республикерча къахьегамхоша. «Нагахь санна гӀулакх тӀемага даьинадале,—аьхад В. И. Ленина, тӀаккхӀ долла хӀама тӀема гӀулакха мукъагӀа дахийта деза, мехка чухьара дерриге вахар тӀема мукъагӀа дахийта деза». Толаме кхоачашйора оборона Паччахьалкхен Комитето тӀайожаьа мъаьстта задаеш. «Правда» газета шийн оагӀош тӀа 30 сентябре, грозненски мехкдаьтта чакхдоахарий лакха мах а беш, яздера: «Лоар, дагалаттар, лерхӀар даим цаӀ долаш бая уж:... ЦӀеча Эскара бензин дукхагӀа далар, тапйашта доагор дукхагӀа далар ».

Машинашъераша эскара герз, тӀема кхерчам, запрешаш ю бинзовозаш телар. Хьалхарча кварталечул 77 процент дукхагӀа тоарпие продукци елар «Красный молот» заводо. Маерчул 133 процент дукхагӀа арахийцар товарни продукци сентябре, хӀаьта ерахийна спецзаказаш 354,5 процент хилар. Фронта эша герз хьаде сиха Ӏомаглар «Красный труд», «Красный молот» заводаш, «Грознефтаж» механически мастерскеш. Шеора бахьжар многоствольникий, даухсотникий болйм, Шпилена, кхьшена хьалхара къахьегар хӀара болхлочо, фишша - кхокия говзал а Ӏомаеш.

Промышленникел гӀехьабӀевацар колхозхой а. 1941 шера хӀара гектара тӀара 17—20 центнер кӀи, 35 центнер хьажкӀий гулйир цар. 1940 шерачул шозза дукхагӀа илат делар паччахьалкхена. Алхха Сужески района колхозаша делар 1000 центнер генараш, 4310 центнер кӀа, 2200 центнер хьажкӀаш, 183 центнер генарий даьтта, 1300 устагӀа, 185 хьаьха, 140 бежан. Пригородни районо—240 центнер коартолий, 300 совгӀа бежан. Оборона фонде илат, дулх дукха деннад Старо-Юртовски, Урус-Мартана, республикерча кхыча районий колхозаша. Колхозашка беча балха юкъе хьинаре дакъа лоацар кхалнаха, ерриге хало церна тӀаяхар.

1941 шера гурахь СССР оборона Паччахьалкхен Комитето соцам бир Къилбаседа Кавказа районе Каспийски фордагара Минеральни Воде кхачалца оборонительни убежаш хьалъе йиина. Нохч-ГӀалгӀайчен гӀирсаш хьалден сингараш, йкея езар сохьа пагӀорахьа. Тӏйрке йисти Йоала — 100 километр дӀаьха Моздокски районера Дагестански АССР-е кхачалца, дола доазув, город Грозненa гонахьа шозза гобоккхаш 100 километр совгӀа, городи чухьара оборонительни система. Уж доккхий гӀирсеш хьалдечи цхьатарра турпалал хьахьекхар берригача къахьегамхоша.

Нохч - ГӀалгӀайчу оборонительни рубежаш хьалъе вӀарцагӀа даьккхар 80 эзар саг, царех 60 процент кагирхой бар. Республика кӀалхаръяккхара хиланза цгӀолача мероприятена юкъе массане а цхьатарра дакъа лаьцар болхлоша, колхозхоша, гӀулакхерча нaха, цӀен ноанoша. ОарцагӀиаьккхача хӀара саго лоацача хана 100 кубометр лаьтта хьалтесса дезар. ТӀема технически култалаш дар аттлагӀа инженерно - саперни эскар. Республикерча партийно - советски организацеша болхлой низ доаттабора, механизмаш, транспорт, гӀишлой материалаш телар гӀирсаш хьалдара мӀ эшна. ХӀаьта цу гӀулакха ийшараш 8000 подвол, 200 автомашина, 150 трактор яр.

Берригача къахьегамхоша цхьан мугӀаре дӀаэттар мехкдаьтта Грозненски колхозни юртарей комсомол а кагирхой а. Кхо эзар комсомольцо станокаш, кхаш, вузаш, школаш йита а йита, чӀоаггӀа беехкар белаш, керхаш, киркаш. Паччахьалкхен оборона Комитета соцам кхоачаш а беш саперни эскара дӀакаравелар ФЗО школашкара 380 дешархо. Хьалхарчи деношка а дейз вӀашагӀъехкар комсомольско-кагирхой подразделенеш. Кагирхоша керте эттар уж. Республикерча предприятеша лоацанна хана кийчйир 44 эзар бел, 4550 цнг, 55 эзар скоба, эзараш киркаш, бабеш, тачкаш.

ГӀирсаш хьалдеча стахановски кхо декадник чакхдаьккхар. Сихха дӀаеьржар социалистически яхь. Яхьа инициатор яр комиссара Ананченко подразделени. Из хьалдаьшар ерригена подразделеница, ротина, 25 январь а хьатӀакхачалехьа 2,5 миллион кубометр лаьтта тессар. Дикен гӀеххикен—йита бар эскара тоакъошийа гӀирсаш дӀалуча хана боь эскархой балиц мох.

Зидани толаме кхоливацьрца тувзаянна 10-ча саперни Эскаре 1942 шера 10 январе № 11 а болаш тохача приказа тӀа яздьдар. «Ӏалаьмате боккхий халонаш тоха а еш, Ӏеи зӀамагхь шийлача яра юкъе болх беш, шоашта тӀадехкачаь декхарех большевистски лоархӀабаьб... Нохч - ГӀалгӀайчен... къахьегамхой», Дукхача грудармешашта совгӀаташ дийнад.

Хала а бирса а дар 1942 шу вай республикана. Июль хьатӀакхачача моастагӀчун аьттув баьлар МалгӀабика цхьа дакъа, Моздок, Ишерски дӀалаца. Хьалха хьатӀакхаьчача моастагӀчун эскара доакъоша дӀалаьцар Наурски Мекенски станицаш. Грозный — мехкдаьтта город бок - моарзагӀана юкъеерзае а вийна чӀоагӀа эшаш хиина доагор цу чура дӀауэзе а лаьрхӀабар гитлеровцаша.

Граждански тӀема шерашка турпал къовсам лоаттабора сийлена гӀоригшна город фашистий бе хьийта йиш йолаш боцар къахьегамхой. ФуннагӀа даь а йорализа аргӀолаш яцар из. ЗӀамига а воккха а чет вар гӀеттар къовсам лоаттабе. Ковнашта гонахара карташ йоха а еш хьалйора баррикадаш, асфальт бохабора, улицаш оахкар, цӀерой пенех пулеметан араьъежае кхофташ йоахар. Шоай городе къахьегамхоша шоай кулгашца телон ювнайр йора духхьал из ше кӀалхаръяккхар духьа. Пен санна шоашкахь эзар дӀаэттар къахьегамхой керда оборонительни гӀирсаш хьалдарш къыпардараш кхы а дукхагӀа гоадар. Сентябрь бетта юккъерча, эгӀара халагӀа, ходамболашагӀа долча деношка шӀаккха а юха ца боадаш, гӀирсаш хьалдеча хьалхарча юкъьрге латтар, шоай са ца кхоадеш къахьегаш вар бархӀ бӀаь комсомолец. ВӀашагӀъехкар комсомольско - кагирхой бархӀ взводи итт отделени.

Оборонительни гӀирсаш хьалдене доккха нвнкъосталл йора колхозхоша. ГӀалгӀай юрташ гӀом латта моттигаш а хиина дӀаэттача хана МалгӀабика къулбехьенгахьарча оагӀорахье оборона гӀирсаш хьалде дезаш хилар. Цу гӀулакха тӀахьехам бича оарцагӀбьллар Доли - Кодрел кхаь Ачалхерен ниx. «Фронта эш из — дергда» йоахар цар. 200 саго ийс дийнахь къахьийгар ораш, сангараш йоахаш, е дийнахь а, е бийсанна а салоӀилга фуд на ховш. Оттальча хьина чакхбаьккхар болх.

МоастагӀчун ниькъа тӀе духьаленаш уттаеш Ӏалаьмате боккха болх бир пожарни командаша. Танкашта духьала даьхача тӀаьхьа бархӀ километр дӀахьача оршка мехкдаьтта чудеттар цар, ергӀаш а даь ийс километр цхьан мугӀарагӀа хьалхашка гӀоалa дӀаоттадечa нах мехкдаьтта техар. Уйнкой шахкъыйрелча цхьа миллион квадратни метр дӀоахал долча моттиге мехкдаьтта мохкадир. 7000 кубометр хий тӀехӀцар.

Долла хӀама оарцагӀдаьккхар моастагӀа юхасоцанара. Са ца кходеш тӀема духьальтта котало аьккхар, моастагӀа юхасоцанир. Цхьабакъда, тӀом эӀахо а латтадли кхы а доккхагӀа кизаш тӀадочийтила дӀадехаш бар.

ХӀаьа шера дукхагӀа лаккхора колхозни эхархой патриотизм. Деххар а даь тӀадожадаь ЦӀеча Эскара илата фонде илат дӀачудалара шера план 1943 шера 31 октябре кхоачашйир республикан колхозаша. Масеа а тайпа хьайсай продукташ дӀайлара паччахьалкхен планаш 1943 шера 18 октябре кхоачашйир. Республика къахьегамхоша ЦӀеча Эскарцара шоай безам хьахьокхар производствен колхозий кхашкен са ца кходеш къахьегарца хьекха ца Ӏеш, хадданза фронте совгӀаташ посылкаши кхаьхийтарца а. ТӀом лаьттача шин шера ЦӀеча Эскара совгӀата лаьрхӀа даьхийтад 41643 килограмм дулх, 8319 килограмм чхьаьрий, 4103 килограмм хьовлалаш, 2914 килограмм махча, 28.599 фуь, 3814 килограмм кагий хӀамаш, 85866 килограмм сома баьцадвараш, 6415 килограмм Ӏов, 17819 литр шура, 11813 консервий банка.

Гумсе районе хиинача колхозни активе колхозхоша лаьрхӀар Таганрог мукъалъяккхарашта 18 пунт бежан даьтте, 300 пунт комсий, 300 пунт дулха, 1380 хотам, 10 эзар фуьи кхийола продукташ яхьийта.

Вай мехкахой кестлаьста болхар фронте. Надежда Яковлевна Хорошевае яздур:. «Сона, райсовета депутата, тӀадиладар совгӀаташ фронте дӀахьоига. Иштта тешам сайк боларах гӀадьхьа яр со. Сихха кийчелар яха. Итт шу даьнна йииг доалахочуга йитар аз. Шортига фронтагахье йолар коеда. Наькъа долхаш массехьаза бомбаш йийтар тхона. Ростойна юхха бӀухоштен нӀмандирашен совгӀаташ дӀаделар оаха. Тхона баркал а аьна, цар йоахар, «Грозненa тӀаккхочийтаргдац шоана моастагӀа». Шие Эскар духьадезарах республике бахача наха бӀухошта тӀаюкха йӀайха хӀамаш гулйир: 2815 хий, 7018 пар тхан кулгахйоахкаргаш, 8217 пар тхан пазатий, 828 ахкетараш.

Човнаш хиинача бӀухошнен командировищен чӀоагӀа Ӏимерах а бӀилне а хилар вай кхалнех. БӀаьи кхалнах донораш а хиина дӀаэттар. Даьхе лораеш лаьттарий уназӀено юхаметтаоттаяра шоай дегӀацара цӀий дӀа а телаш.

Матрена Семеновна Козырева дуаш: «Къаьстта халагӀа дар фашисташ Кавказе кхаьчача хана. Сихха човнаш йийлах доарахой тӀем тӀара боггӀашехьа а бойлабеш йоагӀа составаш ухар. Шиь а кхоь а ди-буйса вӀаштта даккха дезаш хулар госпиталашка, тхоах хӀараяр цӀагӀа, кагий бераш долаш йоллашехьа а».

Иштта цхьан фронтагӀа кийчйора котало тӀом латтача вренашка а тыле а. Хаа йоаламо йоаьаш, йоа а ергьан котало яьккхача советски турпалий цӀеораш.

З. КИБИРОВА, В. ДЕРИГЛАЗОВА.

1942 шу. Малхбузехьара фронт.

Керда газеташ кхаьчад передовой линера танкисташ болча.

В. Гребнева сурт. ТАСС фотохроника.

■

1943 шера февраль. Ростов-на-Дону. Городе хьачудагӀа Советски Эскара доакъош.

А. Егорова сурт. ТАСС фотохроника.

Партийни вахар

ПРОПАГАНДИСТА ГОВЗАЛ

Укх шера политически общеобразовательни дешара системе ялх бӀаь эзар коммунисти парте бошераши бе дешаш. ДӀадахача шерага диллача эзар совгӀа саг ва укх шера ленински теоретически тӀехьале Ӏочаш.

Белгалде доагӀа школай семинарски группайи пропагандисталла бахийта аьнна хьа а черке райкома бюро тӀа чӀоагӀбьраш лаккхера образовани, тоъал политически кийчо, политически балха опыт йола коммунисташ хилар. Пропагандистски кадраш хоржаш КПСС райкомо теркал дир партийни, комсомольски массово - политически образоване ерригача формашка сийлахь-йоккха ленински тӀехьале кӀоаргга Ӏомае оеш хилар. Пропагандистски кадраш дика хоржаш церна кӀоаргга анализ яр, теоретически методически дешари пропагандисташа шоай балха опыт дӀи-хьа эцаргеи лергӀа вӀаштӀехьдаккхар, занятеш чакхъяхора лергӀа тӀахьожам лоаттабар, уж дешаш хан-ханнахьа КПСС райкома бюро заседанешка дувцалга — цу дерригe коммунистийн парте бошарийи ленински дешар болгӀача боарамга кхачалца айде торо хилийтий района партийни организаце.

Октябрьски района политически дешара система занятеш яра ларда тӀа — В. И. Ленина произведенеш коммунисташа Ӏомаяра дешах — КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома политически дешара ЦӀекон пропагандаи агитацеи отделой республикерча парте райкомий политически дешара кабинетий заведующей семинар йир.

Семинара юкъе дакъа доацаш хиннарашта а дика кхеташ болча наха а практически занятешка гучадаьлар кхойтта школаи семинарски группеи сийлахь - йоккха ленински тӀехьале Ӏомаяра цхьайтта занятеи геттара дика вӀаштӀехьъяьккхаи чулоацам дика болаш чакхъяьлар.

Республикански семинаре хингараше боккхача безамца белгалбир школай семинарски группайи дешархой а пропагандистий а. Масала, пропагандисташ В. И. Полуянов (Грозненски вагонни депо коммунистически къахьегама коллектив) А. И. Нефедова («Октябрьнефть» телемехпромысел), А. П. Шахвердов («Нефтегазпромавтоматика» специальни проектно - конструкторски бюро), кхыбараш. Укхаза пропагандистаьи занятеш йора ладугӀа догӀаш, идейно - организационни боарам лакха болаш, дешаьи багӀараша дика дакъа лоацеш.

Цу хьакьехьа къаьстта дика яр машенаьхъа Грозненски отделене дешара йолагӀча шера марксизма - ленинизма лардий спорни школа (пропагандист В. В. Белогуров, парторганизаце секретарь П. М. Слетков). Укхаза Ӏомаду ленински балхаш, исторически материализм, В. И. Ленин ваь 100 шу дизарах йола КПСС ЦК Тезисаш.

Цу школе В. В. Белогурова планах занятеш ю, саг кхетартволаш, тешаргволаш тайп-тайпара средствах шерра пайда эцаш, хӀаьта иштта гойтара пособеш юкъехулаш. Школа практически болх бу, лакхача идейно - политически боарамe. В. И. Ленина произведенеш цӀенхаштта Ӏомаеш йолча дешархоша чӀоагӀа дакъа лоацаш.

Пропагандиста цӀенхаштта а дика а кийчъю шийн дешеш, собеседованеш, консультацеш.

Масала, «Классехи паччахьалкхенахи бола марксистко - ленински хьехам» яха тема Ӏомаеш пропагандиста конспект оттайир, деша багӀараьна из дӀайоазийтар, йийцар тӀаккха дешархоша кӀоаргга Ӏомайир В. И. Ленина «Паччахьалкхен революция» яха произведени, конспект оттабир.

Района партийни дешара марксизма - ленинизма лардаш Ӏомаеча школай пропагандисташ тӀа а болаш йийлла аьча занятеш собеседованеш дешa багӀача берригенеш а хьахьокхар ленински произведени шоашта дика хар.

Ӏомаеш йолча материала идейни чулоацам чӀоагӀа бонаш нa вдарца юзе хозши хилар хьахайтер к.и. Жук-Триполитова, Тимачева, Беловкос; кхы дукхачар яьча выступленеша.

Гарга гӀортиш латта ленински юбилей дига а лоаттаеш В. В. Белогурова хӀара занятеш айхха юза тахананча дол декхарашца. Комсомола III-ча съезде В. И. Ленина даь къамаьл «Коммунизмера «левизнаи» яха берий лазер» яха цуи болхи Ӏомабеча хана боккха лоархӀам бу коммунистически болхлойи партей дунеи халкъашта юкъерча московски Совещане материалийн В. И. Ленин ваь 100 шу дизарах йолча Тезисайн.

Пропагандиста Белогурова В. И. Ленина произведенеш Ӏомаярах йола шийн балха опыт дӀайоазийташ къамаьл дир пропагандистий республикански семинаре, партийни, комсомольски дешара пропагандистий райони собранеш.

ХӀанз В. В. Белогурова опыт района партийни организаша вӀашагӀоахеш я.

Т. ЗИНОВЬЕВ,
КПСС Октябрьски района пропагандаи агитацеи отдела заведующи.

«ЗОРИ КАВКАЗА»

10 къамаи радиожурнала юбилей

«Зори Кавказа» яхача Къилбаседа Кавказа республикаша цхьана арадовхача радиожурнало шийн итт шу дизар белгалдаьккхад дукха ха йоаццаш. Из дика дова Дагестански, Черсий - Балкарой, Къилбаседа - ХӀирий, Нохч-ГӀалгӀай, ГӀалмакхой автономни республикай, Адыгейски Къоаршой-Черкесийн автономни областий, Краснодарски Ставропольски краяй, Ростовски областа городашкарчен юрташкарчен радио ладугӀарашта.

Цу юкъа 180-зза эфире арадаьннад «Зори Кавказа» яха журнал. Масса тайпарча ши эзар репортажо, информацеша, хоамаша дийцад Къилбаседа Кавказа республикай, областий, краяй вахарах. Дукха совгӀа - эшашагӀа йоацаш уж массал эфире араьяхача музыкальни литературни произведенеша духьӀаьаьккхий Кавказерча халкъий литературанеи искусствани.

«Зори Кавказа» яхача журнала ладугӀаш 12 миллион совгӀа саг ва.

Каринизе ЖАНЭ. (АПН).

ЛАЗЕРАШ — КОНВЕЙЕРА ТӀА

Рубиноши квантоши генератораш дукха арахеча йолаеча вӀаштӀехьдаьккхад Ленинградски оптико - механически объединенс. Оптически институтаьна творчески цхьаьна къо а хьегаш хьаь уж лазераш тайп-тайпара низ болаш я. ХӀанз укх сахьата арахец джоуле шиь иттлагӀча даькъагара эзар джоуле кхачалца дӀанира низ бола ялх тайпа. Хьалхара парти — пхийтта квантови генератор — Москве дӀаяьийтаь СССР Ӏилмай Академе адресагӀа.

Лазераш эш биологешта а химикашта а, металлургашта а медикашта а. Эгаро нийсагӀа хилаиза яргӀоаце операцеш е хирургашка йиш хулийтаргйолаш, оперативни техникана юкъе кердагагӀув хьелларгйолаш йолча скальпелий - лазерий кха цхьаьнаха цхьа сери а арахеца кийчъюш бе хӀанз ленинградски инженераш Ӏилмахой.

(АПН).

Кхомбар—хӀаране деккхар

ЗЕНАШ ХУРГДОАЦА НИКЪ ЛОХАРГБА

«Халкъа бовдама производства резервах пайда дикагӀа эцарен экономе режим чӀоагӀъярен хьакъехьара» КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо дийцар маьхк еча комбината болхлоша шоай собране. Къоабалдаь тӀайнцар болхлоше из письмо. Собране къамаьл дир 16 саго. Кхоачамбоацарех къахьегама дисциплиних, комбината боахами хьал тоадарех лаьна дийцар цар.

— Солях, — аьлар галеш хержачо Л. Ф. Пирогова, — дукхьал галеш бахьан долаш 90 эзар сом зехьа дейра. Из зе хургдацар нагахь санна галеш шийн ханнахьа резлбиае цӀатийнадаларе, хӀаьчана лерттӀа доалле саг кийчваларе. ХӀанз а тӀехь хулаш латта из зе теркалдац кулгалхоша. Галеш хьаллувна стеллажаш еха хилaрах, вагонаш тӀера Ӏодоахаш дукха галеш дох.

Цул тӀехьагӀа къамаьл дир хьоарa база заведующе Х. Т. Льянова. Цо белгалдаьхар кийслуш дола кхачамболацараш. Нормах 40 грамм мара йоацача хӀара гале тӀара 100—200 грамм хьоар доадар бахьан долаш сохьа 3 тонн совгӀа хьоар ийшар базе. Цу хьоарах 1,5 эзар сома маьхк нидели арахеца йиш хургьар. Хьаьнка вагонаш шийн ханнахьа мукь тӀера Ӏо а баьккха мукъа ца илийтарах комбината хинна зе 1,1 эзар сом да. Нагахь санна кхачамхиллал транспортераш хинналаре, йолчар ца йохаш болх а баьбаларе хургдацар из зе. ЦӀена ордакъаш картони дӀа а ухийтеш хьаьча тарах лерттӀа пайда ца эцарах хулеш дола зе-м дӀахо ла йиш йоацаш да — 2,5 эзар сом.

Къаьстта теркам тӀабахийта дезаш гӀулакх да къахьегама овсарле лакхъяри производствени дисциплина говзри. Цунах къамаьл дир слесара В. Соленкова. Эшача а ца эшача а хьалӀо укхаш гӀагӀертта болх ца барах дукха эрна ха йов. Цу бахьанех техника сеца, вешта аьлча «салоӀаш» латташ моттигаш нийслу комбинате.

Дуккхачар хӀаманна кхомбаш. ЗӀамига деталь йоккхача аьшка хӀамах хьзе отт моллагӀаар. Производства экономика чӀоагӀъеча къаьстта лоархӀаме да электроэнерги, доагор, бедал, кхийола материалаш кхомбеш дӀавахийтар. Оборудованега вальсса болх ца бойтар, аьлар керттерча механико Ф. Ф. Рыблякина. Дог лазаш кхо хет сона хӀара шера эрна довш дола 15 эзар киловатт-сахьат электроэнергии 20 тонн маьхера доагори. Собране пренех къамаьлаш дир диспетчера Т. С. Гусаренкос, вафельни цеха болхлочо нов. Гойговс, цеха начальника В. Т. Овчарука, мастере Н. Дмитриевас, кхычар. Болх лерттӀа вӀаштӀехь ца баьккхарах нормах йоагӀача аьнна 1,5 сахьат дукхагӀа масса дӀаоттаь лоаттаю автоматаш. Плаи кхоачаьие гӀерташ продукци тӀайола транспорт ца йоагӀача 30—50 километр гаьна дӀахе хеяя. Нагахь санна хӀара грузчика шийн норма белгалйоаккхаре 25 процент лаккхургаяр къахьегама овсарле.

КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо къоабал а деш, лакхе мел дийца кхоачамбоацараш доаннача хана дӀадаха соцам бир собране гулбеннараша.

А. ТАРАКАНОВ,
Грозненски маьхк еча комбината планово - производственни отдела начальник.

КЕРДАЧОА ТӀАКХУВРАШ

1953 шера ремесленни училище йистеньккхачул тӀехьагӀа химкомбината цехе балха вера Костюченко Александр. Цигара дӀаволавр из хьалхара къахьегайн гӀа бӀаз. Аппаратчик волаш даим шийн балха говзал лакхъю Александра, кӀоаргга Ӏомаю технологи. Болх беинехь а сийрийна деша а вагӀаш Грозненски политехнически техникум чакхйоаккх цо. ХӀаьта радиотехника эскаре гӀулакх деш волаш Ӏомайир, Ӏилма кӀоаргагӀа доазара тӀера йолча цо аӀахо деш. Заочно дешаш чакхйоаккх Ростовски радиотехнически техникум. Халонех ца къахкаш тӀагӀертта хӀама деха Ӏемача, технологи радиотехникех дика йовзача цо хьалхарчул овсарлогӀа къахьег. МугӀарера оператор хиина из смена начальникалла хьожаву. Цу бехктоххамерча участке ше кховац Александра. Цеха толамаш, из комбинате лоархӀаме участок а хиина дӀаэтташ дегӀаяр цоа. Костюченкоа дувзадена да. Дукха маьхера рационализаторски предложенеш тийнчай цо. Цо цар тӀа даьшхаь технологи тоаяра, болх аттагӀа баккхара хаттараш.

ХӀанз химкомбината центральни лаборатор къахьегаш ва Костюченко Александр. Цо кулгалду тоакхача балхаш деча группана. Укх тӀеххьарча пхе шера хӀамах зем болча инженера 50 сов тӀа рационализаторски предложени кийчйийр. Цар паччахьалкхена бъ пайда 16 эзар сом да. Царех цаӀ я тӀеххьара цо кийчъяь «Цвет-1» яха аналитически тӀахьожам лоаттабара хӀанзара чоалхане электроника прибор. Уж приборош кӀезига яр комбинате, цу тӀа технологе дӀадехараш дукха дар. ТӀаккха уж кхоачашъе низ тоъацар прибора. Прибора цу шоллагӀйола детектори къаьсткъаьсти гӀулакхаш кхоачашдергдолаш ши колонкеи оттайир Александра. Цул тӀехьагӀа шозза дикагӀа болх бе аьлир прибор, вешта аьлча хьалхагӀа шинне беш хиина болх хӀанз цхьан приборо бу. Дукхьал цу цхьан предложене паччахьалкхена 3 эзар сом пайда боал.

Цу тайпара масалаш дукха доаладе йиш я. Цхьабакъда «ЛААК-1» яхача предложенех лаьца дувца безам ба са. Вай мехка меттел доазол дехьа а йийхьогӀ цу тайпара прибор. Из прибор химкомбината лабораторе вӀашагӀъеллай. Цун автор Костюченко Александр Николаевич ва. Кхыча приборел дукхагӀа дикагӀа, цӀенагӀа газа тӀахьожам лоаттабу «ЛААК-1» прибоо, цунга хьежжа анализ а цӀенагӀа доахалу.

Химкомбинате творчески болхлошта юкъе яьржача юбилейни яхье хьайхара моттиг лелаю Костюченкос. Лакха толамаш дахоах комбината администраце укх деношка хьалхара алчен совгӀат делар Александр Николаевичa. Сийлахь-йоккхача баьча юбилейна накъавоагӀаш берриге низ тӀабахийта творчески къахьег цо. Солах шоллагӀча ах шера но кийч а аь дӀаевчача 6 рационализаторски предложенех балха юкъе йихьача 5 предложене 6,4 эзар сом пайда баьб производствана.

Болх йистебаьлча сихагӀа химикий культура ШагӀа кхача гӀерт Александр. Цига цунга хьежаш хул кагирхой. Ер масехк шу да Александр Николаевичa цига радиотелемеханика курсашка лекцеш еш, практически занятеш дӀакхухьа. Ха яха нах а ух курсашка.

Иштта дика къахьегаш хьавовгӀа Костюченко Александр Николаевич.

С. ХУГАЕВ.

Мехкдаьтта совдаккхара

Кеттерча хьокхамаша производственни задане толаме кхочашъярал совгӀа технологически процесс яга а йоахаш керда техника балха юкъехьара гӀулекх дика вӀаштӀехьдаьккха леладу сунженски мехкдаьттахоша. Керда техникеи технологии производствана юкъе а кхухьаш болх Ӏилман ларда тӀа вӀаштӀехьбеккхарах хӀанзлехьа бӀаьш эзараш сом пайда хииаб паччахьалкхена. Белгалдаккха деза, ди гӀехьа тоалуш боагӀа творчески болх. НТО юкъарча организаце Совето дейм НПУ инженерно - технически болхлой шера юкъеуез творчески балха. ХьалхагӀа оборудованех, бедалах, материалех дикагӀа пайда эцара, механизации автоматизации яра чакхйоахаргйола организационно - технически мероприятеш белгалъяьхай. Из болх дикагӀа вӀаштӀехьбаккхара шера юкъоза ЕрригсоЙаьи Общественни хьажар дӀакхухь НПУ. 299 предложени кийчъяьй сунженски мехкдаьттахоша. Царех 233 балха юкъейихьай. Царех боккха пайда баьиаб паччахьалкхена. Масала, новатораша Н. К. Ковалева, С. В. Капелина кийчъяь «Мимбранно - исполнительни механизмай стенд» яха предложени балха юкъейоалаярах шера 505 сом кходе йиш хилар. Иштта маьхе я И. В. Карвченцева, А. Н. Шаповалова кийчъяь «Турбаш тӀачӀоагӀъяра приспособлени» яха предложени, кхыяраш.

Вайна махарра, чӀоагӀа чоалхане болх ба бурувдеттарий бар. Из болх аттача баккхара творчески чӀоагӀа къахьег рационализатораша. Иштта каьнаьхен чӀоагӀа эшаш хилар Е. П. Белова кийчъяь «Бурувдетта турбаш хьалъярайоаха устройство» ХӀанз шоай доазалах хьалъяра йпахалу уж. Белгалдаккха деза, тӀехь-тӀехьагӀа рационализатораш дукхагӀа хулаш латтила. Из хьахьех цар телача предложенеша. Боккхача маьхе я В. П. Тропова, М. А. Расторгуева кийчъяь «Трубопроводашта депарафинаци яра способ», «100 киловатт совгӀа низ болча электродвигатела валаш хьадоахаш вӀашагӀдеххар» яха предложенеш. ДӀадахача шера ерригаш 126 геолого - технически мероприяти чакхъяьккхий «Сунжанефть» НПУ. Из бахьан долаш планах лийрхӀачул совгӀа Даьхен резервуарашка 135150 тонн «ӀаьржАа доьшуа» дӀачудала вӀаштӀехьдаьлар «Сунжанефть» НПУ коллективо.

Баьча юбилейна накъавоагӀаш рационализаторашеи новаторашеи баьккха толам ба из. Цунах кхоачам бац ца Ӏеш дӀахо а ерриге уйла тӀаьхийта творчески къахьег цар.

В. МАЛЬЦЕВСКИЙ,
«Сунжанефть» НПУ болх Ӏилман ларда тӀа баккхара вокхагӀвола инженер.

«СЕРДАЛО»
2-гӀа оагӀ. 2 апрель 1970 шу.

МУРДАШ ЮХАТЕХАБ

ГАЗЕТИЙ ТЕМАЕХ ЛАЬЦА

Совзк оьзин перте Нохч-ГӀалгӀай обкоме цхьа чӀогӀа тамашийна документ дийшар аз — «Схьадо бьчв соцам тӀера хьийцарош». Уж Ӏедашача хана цаьцама вуьй со. Къахьто тамашийна вьех сег йоелаяра - яхара, урдуз делера-зуьера, пыьа лехара, тильзет оттадара... проенлаш. Сега хаьар а валар а шоашна кьенжина лана. до дезаш йола итт пункт. Могтигерча этнографашта корадьа зӀамам дац ер, аьлла дагадехар сона.

Цхьабакъда, «соцам тӀера хьийцарош», хилахета а, гаьнна хьалда дӀадехача шерашкара хьадоегӀаш дола Ӏалмайошта корадь а доацаш, бокъонца вай хана, дукха ка йоецаша Нохч-ГӀалгӀайчен стельцара гаьна доццаш хьехнина документ да. Цуи автораш—хьайлагӀа оӀашегӀтекача шоай скодо гулбенна Нвьсарен районарча дьний тоебашкара мурдаш. Цу документо хӀара гӀаигӀачов тӀадекйаду итт пункт: «хар диаза кхерчашдалга нагахьа санна из ца дойа, иннаца цхьахза тайпа гӀулакх лелаДоргдоацаш вовкх» из.

- Из къайлагӀа тӀенйцан зенонагӀа доцаш документ мел низ болаш хета а, цунах золуш да дукха зена дена нийлалуш хьайоегӀача тоабех бола тешам юхебьсар а боар кхераш мурдаш хилар. Мичча бесса тарбенна а «аьман кердадерашца» тарбала, Ӏахабеннача нака кӀезиг-дукха атто а гӀерт уж. Воште, бакъдар аьлча, цу «эргалоно» зуьц Ӏадатий реакционни чулоацам. Цер хьалзагӀа а санна сег Ӏотеӏаду, къаьстте а кхалсага сий лока лоаттаду.

КъайлагӀа гулъаь хиниш тоабай кунтейхой скод дукха ка аьлахьа массанена дӀахазийтар. Цу гӀуналка юкъе йоаркӀама дакъа лаьцар вай вахара бакъонца долча заионаштеи бокъонаштеи дукьала долла шоаш хар бьдача нахага дайта гӀертача, Ӏадаташ дункзаьзарашта дола доггӀеча тайпара коп деннача газеташа.

Воадон низашца къаьстта ниро кьоасам болабьб гӀалгӀай меттала арадуьлача «Сердало» ахча республиканскии газета. Республика лоаркӀаш болча наха — персональни пенсионера А. М. Газданева, исторически Ӏилмай кандидата З. К. Джамбулатовас, писателя Чахкиев Саида цу оагӀонаш тӀа кепатаха арадьахкад «Мурдий тоабашта законаш тейхадара дукьала» аха гучахьара письмо. Моттигерча деррига газеташ юза кепатадад зӀезай кхелхаш дола из документ.

Нохч-ГӀалгӀай халкъа кӀезига яц дийца дуьзадаина цхьакха зӀама доцаш йола дика прогрессивни традицеши обычаши. Цхьабакъда, дукхьон уж я-кх зӀаьта общественне дузьалара гӀулакхаш чӀогӀа леладенга шоай низ ма кхоачча кхейкадеш болча мурдий тергалъе безам боацераш а. Цер дего къаьабалдеш да мехкарий удеба лга, урдош доехилга, пхьа лехилга — вай коммунистически морала ерригача строя, ерригача вай социалистически строя юкъера дӀа мел даьмке зӀама. ХӀаьта, нагахь санна цхьацца йолча моттигашка Ӏадаташ юхаюттадара реционаш гучалехаш яле, цунца ховдембоаш къовсам лоаттаба безаь. «Соцам тӀера хьийцарашта» пункта тӀехьа пункт йолаш керцадь хьахьенгад газета, хьаьаца кӀадьма цу дуташ. Цу ира, бокъонца бакъдераш а кхуыанц, аьча хьостуниина из дешарий шерра ехтлинеш хьовйир.

Нах Ӏехабеш, туьлабеш доль дьн гӀулакхаш халкъа юкъе юхаоттаде гӀертияга чӀогӀа безне деш йола къахьегамхой собранеш хинний юртешка. Моттигерча журналисташа тӀехьювлайтаяц цу тайпара собранеш, цигара отчеташи репортажаши, статьяш а корреспонденциш а телаш. «Могийтергдац оазаӀ» — керта гӀелле дь цу тайпара йоазув а долаш «Грозненский рабочий» тӀа кепатехой бале даьлна «соцам тӀера хьийцарош» дукхьашта хьакхнача Нвьсарен районе бахача наьха собранера корреспонденци. Цу собране пенсионера Ю. Оздоева аьннад: «Кхо йоӀ мехкарна ахьйтай аз, хӀаьта царех цхьаннех а урдув а даьйхадац. Аз докхал ду сай мехкарий ирэ долаш хилар, ахча из ирэ зийа йош йоацийта хоа сона». Комсомолкас Р. Арцхановас, шай хенарча мехкарашта хетар хьа а болаш, хьехайхадир «Къамарча законегӀа дека йоак тхога. МалагӀа законаш да уйй Шариӏата дераш да уйй Цу тайпара законаш хӀанз дацӀ Кхалхахьа сий Ӏотеӏадаш хинна законаш ахы юха доагӀаргдоацаш цӀодь дӀадаьзад Октябрьски революцеӀа.

Газеташа ноьм бир Надтеречни района Братскь юрта бахача наьха собранех. Цуи бьшкало санна латтар аьлча, из латтар, къайна цига мурдаш тӀабеалаьбь хилара. ЭгӀазал йолаш нийсен дола деший дукха мезар царна шоай юртерна наха, шоай адресегӀа аьнна. Царех цхьабераша, къобеннахи дийша боацачех наха, дукхьашта бокъонца кхетадир, шоаш малагӀча йозаденнача, вар къаш боагӀача ушелейла чутекхаб. Мурдий тоабацара ший бузэм ше цӀаьбь хоадабеш хилар хьехайхадир цига мурдо С. Чабеев.

Газеташ тӀа масалаш дувладьд мурдашна законегӀа доцац лелаеча гӀулакхашкара, хьальехай цар нисдалем, дьнах тешам бола нах бӀаргашта бӀаргагуш Ӏахабеш хилар. Хила доагӀаш ма дарра, дӀ лелабераш общественностӀо чӀогӀа безке бир, администраца дӀахайтад церна цар шоай гӀулакхаш ӀдӀазе леладича мегаргдоацийга. Шерра тӀехьамаш пропагандистски болх болаьб кепайоазоно. Газетий оагӀош тӀа наьт-кисте арвяла аьнай дийн реащионни маӀан хьагучадоаккха йола Ӏилмахой, лекторий, цӀи йоаза литераторий статьяш. Къаьстта чӀогӀа Ӏийцад писателя М. Мамакаева журналиста В. Прадько язъяь, «Ленинан некъ» яхача республиканскии газета тӀа кепатеха яраькина «Чоабах доалле цӀий» яха корреспонденци. Цу тӀа дувцар дукхача наьхе ираз дӀйдаьча дьне «корте латтарий» сий доацача гӀулакхах.

Моттигерча кепайоазоно дукха болх бу республикерча къахьегамхошта юкъа беш бола дьне дукьалера болх чӀогӀбера. ХӀана цу тӀа дукъаш дола хӀемаш чулоацам кӀоаргагӀа болаш, тохаш гӀулакхаш тӀаӀертта хьагучадоахаш дий.

Из, компании санна, цхьан юкъа мшта а лаьтта, юкъагӀа це дисар поара. Мичча бесса дийнна а гулвадуьлача боадонерча гӀулакхаштe дукхьалара къовсам леьгӀбаликта мегаргбац, хӀаьта моллегӀча тайпара гӀийрта а Ӏадаташ юза дийнде гӀертара дукхьалбеннза боагӀа Ӏилман пропаганда беррига низ. Халахете а, бангалдекхкенза делац партийни, советски комсомольски организацеша дьнах юзадисе хӀамаш дӀадакара беча балха хьенайеь республиканскии газеташа хӀанз а кӀезига яздеш хилар. Цо аздина а це долаш хила мег из? Дац. Фактaша тешал ду, мурдеша леладеча гӀулакхий массанахьа а массаза а ба боагӀама тайпара маь це беш хилара. «Лаккхера Ӏочу ди къоакъарга» хьекац бегӀаш кул моттигешка, идеологически къовсама цу бахктоӀхамача участие хеддаза болх бе безараш белгашехьа а. Ишта дегакхабе деза, кхоачамбоацерашта юкъдузьал критике ирах баьхна це Ӏеш, дьний Ӏрвдаларча гӀуленкаште дуьзала лоаттабача къовсама дикагӀа йолча опыта пропаганда ирах а пайда боалаш хилар. Цудузьа из де пресса поаргӀамерча дешаш цаӀ.

М. КРЮКОВ,
(«Правда» корр.).

г. Грозный
1970 шера 29 мартера
«Правда» газет.

●

«1970 шера дӀалургьи кхоалагӀча домна комплекс» — цу деннадӀа къахьегаш бе лоаркӀаме объект Казахстански Магнитка хьалъеш бола гӀишлонхой. Домна бола бе йолайлайтача шоаза дукхагӀа чой арахецарга Карагандински металлургически заводе. Из вӀашагӀйоллаш я «Казстальконструкце» управлене дикагӀйола бригадаш.

СУРТА ТӀА: электросварщикаш Михаил Волосатов (аьрдехьарвар), Юрий Голованов. Цу шиъне а тӀехдика къахьег казахстански домна хьалъеча.

Я. Турина сурт.
ТАСС фотохроника.

●

ЯХХЛАГӀА ОПЕРА — КЛУБА СЦЕНА ТӀА

Ягача промышленносте болхлой Черновицки культура Дворца сцена тӀа — премьера. ДӀаболаенний советски композиторо Клебанов Дмитре «Коммунист» яха опера. Из спектакль оттаяй тахьстильщикий халкъа оперни театра артистий-любителий низашца.

«Коммунист» — самодеятельни коллективна яхлагӀа премьера. ХӀанзалца болхлой дворца сцена тӀа уттаьй М. Мусоргски «Борис Годунов», П. Чайковски «Чародейка», Н. Римски-Корсакова «Пачхьалкьа нус», Д'Альбера «АтагӀеe», Н. Магиденко «Варий безамо» («ТӀамлаттӀа тока бай»), текстильщикий дикагӀа бола ... спектакль «Борис Годунов» «Варий безам» а Киеви Москва хьоаха оттаь хинний. Цу операшкара, «Коммунистера» а санна, керттера партеш лоьзараш профессеш бе-бе йолаш бола наь бе — болхлой, инженераш, лорий, хьехархой, студенташ.

Владимир ПОПОВ,
АПН корреспондент.

НИЗ БОЛА ФЕРМЕНТАШ

Укх тӀехьарча шерашка тӀа-тӀа дукхагӀа лабораторера ара а юлаш, предприятешка уж ферменташ продукци дукхагӀеи дикагӀеи арахецар дукха. Масала, серни бовккхача продуктий Институто могадь ферменташа сомата, комарашка, комсашка шоай хий дукхагӀа хьайоаийт цар, крахмала морзал ю, хӀаьта цу тайпара хьаеш йола антибиотикаш маьха дарегӀа хулайт.

Кхачан керттера продукт — хьаттанцарен хьайбашкарен йоалача продукташа мара лоалам болаш йоаца белокаш дукхагӀа хьаа йиш хулийтаргья ферменташа. ЛоаркӀама источник хила йиш я ферментий новкъосталца шекар, дрожжеш, белкови продукт хулаш йола дахчан целлюлоза.

(АПН).

БОЛХ ТОАБАРА

Хоаш да кхашка чудолийташ а вегитационни хьисапа а хий дехкарах бола пайда мел боккха ба. Къаьстта доккха беркат доал цох йокъал латтача районашка. Цудухьа тха специалисташа-мелиораторашта йоакхо йир бовхамашта махулла хьалкхагӀа хий далара. Ишта, Ленина цӀерагӀчен «Коминтерн» яхачен колхозашта, цар дехар кхачам а деш, 16-ча февралe хий дӀадийцар. Дукха ха яланехьа кхашка хий, диллара балхаш доладир «Червленский» колхозе а. Цу бовхамашка вегетационни хьисапе хий дуллаш латт гурадь дийнача клатан хӀаьта бӀаьсти культураш юаргӀолча леьттея цхьа дӀайнча дукхачча шерашка тӀаюволча баьнаштен. Цу хьакхьахьй дукха балхий ладь хӀанз. Тха управлене гӀулакх деча бовхамаша 11530 гектара тӀа хий диллад хӀанзале плинах 16882 гектара тӀа дилла дезача.

Дика оттадаьа управлене гидротехнически гӀишлоштен гидропостештен ремонт яра гӀулакх а. ХӀанзале 30-нех, 25 гидротехнически гӀишло тоаьй, хӀаьта 50-нех 40 гидропост а тоаьй. Цу тайпара ду хий дехкача сета ремонт яра балхаш а. Ерригa цӀеньe езача 150 эзар кубически метр сетех хӀанз цӀеньяь яьнна 130 эзар кубически метр. Къахьегамхоша дош деннад уж деррига балхаш цхьоалагӀа апрель тӀаккхоачаш йистедаха. Шоаш денна доаш кхоачашдеча дика болх бу экскаваторщикаш Зерщиков Ивана, Пестеренко Дмитре, Умнищев Алексея, Землянский Владимира, кхычар. Дукха балхаш ду управлене хий дехкачи канолашкел дамбашкел тӀадувла оасар дӀадаккара а.

Цхьабакъда хӀинзалца лаьчоа кхоачамбац Из къаьгга гуча даьлар массехь ди хьалхи собране «Халкъа бахьаме производства резервах дикагӀа пайда эцарeи экономе режим чӀоагӀбарея» хьажъехьа доль КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо дуйцаш хиначa тха собране. Дукха масалаш доладир къамаьл даьраша управлене средстваш нийса дӀа ца ехийтарал, кхыдолча кхоачамбоацерах. Моттигаш нийслу тоаe езаш йола механизмаш деффективни акташ я йоаццаш ремонте уттаеш. Цудухьа хан уж тоаярга мел средстваш дӀайоах. Цул совгӀа гӀоне оатхалаш ца хилара техникана ремонт яра балхаш тӀехьадувл.

Нийслу гараже доагора-смазочни материалаш сов дукха йоаеш а. Ишта, кхом боацаш доалу солидол, бокгашка гӀолла «кхоапилгаш» а эь латт из, цудухьа сиха бӀеху. ХӀаьта бӀехача пьатта механизмаш сиха тӀолхаю. Управленена боккха пайда хургболаш гӀулакх да транспортах биэза пайда эцар; муь тӀабоаццаш машинаш дукха дӀа-юха ца техкар, ремонтно - профилактически балхаш тоадар.

Управлене болх кхы а тоабара тӀара пайдене гӀа йола торо а къахьегама овсарле лакхьара балхаш дика дар, къахьегама дисциплина тоаяр. Собране гулбеннараша цхьа барт болаш тӀайийнар дӀахо йодача хана цу торонех биэза пайда эцилга.

Тха управлене дика кхоачашдьд шоай декхараш дӀадахача шера, хӀаьта укх шера цхьоалагӀча квартала плани а кхоачашъеш я. ПлийтталагӀа март тӀаккхоачам боахамашта юкъера хий декха система цӀенъяра плани 86,7 процент кхоачашъьяьр, гидротехнически гӀишлош тоаяра плани — 83,3 процент. Цул совгӀа, лийрхӀачул бутт хьалха хий дилар оаха дерригача бовхамашта — плийтталагӀча февралe.

Собране дакъа лаьцараша гучадаьха кхоачамбоацараш дӀадоале тха торо хургйа управлене болх кхы а тоабе. ХӀаьта йиццача торонех пайда эцаргъяларах ший но яц.

С. КУТЕПОВ.
Шелковской района хий бовхамий партиени секретарь.

ГОВЗАЛ

Ачхой - Мартана района «Лермонтовский» совхоза цхьоалагӀча отделене ферме хӀанз йоаккхаш йола продукци геттара лоха я. Бетташ болча хӀара Ӏаттагара дийнахьи буси юкъера лаьрхӀача 0,8 килограмм шура мара яккхац ферма доаркаша. Цар хьалашкен торокашкен хьежача геттара кӀезига я из. Цу тайпара лоха продукци яккхара бахьанаш лоацалa хана тахха дезаш дар. ХӀаьта хӀара доаркас бу болх техкача белгалдаьлар, доахан кхабара, леладара цхьатарра хьалаш йолашехьа а къаьст - къаьстача доаркаша дийнахь йоаккха шура чӀоагӀа эргаш йолга. Ферме цу денгара денга шоай декхараш, планаш толамца кхоачашъю доаркаш. Царех цаӀ а воркӀ шера ферме къахьегаш йола Астарханова Марем.

Дика Ӏомаьй цо шийгарча доахан оамалаш. Бож бетта йолавлалехьа хӀара Ӏатта Ӏовша маькха чӀорг лийя, култ хьекхе хьоаст, шамара массеж ю цо. ХӀаьта чудисача телхача доакъарах дика цӀен а хийа мара хьаьо чу кердадер чудиллаш. Дикахов шуна малагӀча Ӏатта молле, хӀаьта малагӀа доакъар дилла деза. Нагахьа санна чам болаш гӀа дар лехаш санна, шийна хьалхашкарча хьа чура из арахкувсаш хуле, цу Ӏатта хьалхашка кӀезиг - кӀезига доакъар дехкаш цхьаи юкъах из кхоаб Маремас. Цудухьа дика йоа из доахана. Марем ферме чуйоаллашехьа а деррига доахан цаӀ санна из йоагӀача оагӀорадь хьа а хьежа молашха Ӏимадаш ю.

— Аь летаду доахан чӀоагӀа хьаӀеьмед соцa, хӀаьта де царна оаьзта а хоа-соне, — йоах Марема дегаоцдалий.

ХӀаьта деррига дукхьашча бахкача Ӏаттагара долалу. ХӀанз а Марема леладеча доахана юкъе масайтта дукхьашка бахка етт ба. Безам це энкхаш даий фу аш хьожаш царна тӀайода из. Цу гӀулакхо ший дика лераш ю.

Лоаттабеча тӀахьожамга, деча гӀулакхага хьежжа хул лути йола продукци а. Дукхьашча бахкачи хӀара Ӏаттагара дийнахьи буси юкъера лаьрхӀача 15—17 килограмм шура йоаккх Марема. ХӀаьта 6—7-за бахкача Ӏаттагара юкъера лаьрхӀача 5 килограмм йоаккх. ХӀарансагара йоаккха шура 9,5 килограммага дӀакхоач. ХӀаьта белгалдир из ферме цхьаькха хӀама. Нагахьа санна М. А. Астарханова цамогаш хинне е дииза дергдоаь гӀулакх долош балхе ца йоагӀаш йисача, кхыча доярка шийна могаш доле гӀулакх дой а доахангара йоаккха шура дукха а лоалу. Маремас дийнахь ший групперча доахангара 122 килограмм йоаккхаш хинча, кхыча доаркана 85—86 килограмм мара шура яц.

Белгалдаккха деза, Маремас болх беча хана деиз цо ший производственни декхараши планаши кхоачаш ца еш цхьа шу дӀадахийта доацалга. Къахьегам безаш, новкъостал де кийча хилара дукха еза из совхоза болхлошта я. Цунах тешал ду Марем Ачхой - Мартана района Совета депутаталла харжа хилар а.

Халахете а хьалхи латтача доарка опыт шерра дӀайовзийтац «Лермонтовский» совхоза № 1 йолча отделене. ХӀаьта хьалхиннача ферма заведующе балха тӀа шийгара доалийташ хинна гӀалаташ кхы хургдоацийча тайпара вӀаштӀехьабакхе беза шийболх керда оттавьча ферма заведующе Кандиева Майрбека.

Х. МАХТАРОВ.

■

Венгри фашистки

гӀаьрахоех

мукъаьлкха

25 шу дизарга

Советски бӀухой Венгре цхьаннах бахача пункте гитлеровцашца тӀом беш ба. (1945 шу.).

СССР кинофотодокументий Центральни Пачхьалкхен архив.

ТАСС фотохроника.

■

ШИЙНА ДЕЗАР КОРАДАЬД

«Малгобекнефть» НПУ коммунистически къахьегама цӀи лоацача шоллагӀча промысла шоллагӀча бригада боахам зӀамига бац. Тайпа довкъашка цаӀ шолдагӀчоа гайна яьха латт кӀоарга-нафтасоси скважинаш. Голаш етташ готтига наьхъалгаш лопа ... жинаш тӀа. Цу мочӀ цхьан кейхах хӀара Ӏура вашка йола оператор Пошева Зайнаб. Итт шу хьалхагӀа бригаде балха ера из. Цига балха хьежа хьалхагӀа гаьнара гора цушна вайнахьа кура гӀалаш сайна лакха урагӀъяхе латта буровойш, сизмаший качайкаш. Хьогар из цига болх бечарех. Цига нигӀа мехкдаьтта доахача балха гӀоага хьоахадир цо. Цхьабакъда кхы дукхьале аьше а цо ахар хьаллацаар цхьание а. Баракъаш тега Ӏомаила горбыткомбинате тӀа хьайна йоахар цунга. Цхьабаккъда, шийна саьенна говзал Ӏоше чӀоагӀо йир къонача гӀалгӀай хьалсаго. ХӀанз бригада маьаргӀболча мехкдаьтта доахарех лоархӀаш я Пошева Зайнаб.

Фонтанни скважинаш гергара кӀезига я бригаде. Цудукха кӀоарга - насосни скважинех лаьгӀа пайда эца гӀерт бригада. Хьадоаккхаш дола мехкдаьтта лакхлоштановк да. Промышленностa эша цхьоалагӀча сортах дола даьтта доакх цунах. Цудухьа хӀара грамм кхоара тӀехь цатадаш къовсам лоаттабу. Аьттув боалаш а цо боалаш ханаш хул. Цхьабакъда, миччa бесса мара гӀулакх ца хиларах ка ца йоалаш коллектив гӀехьашна шийна моттиг нисъенна, всӀйта аьлча, ке лоагӀар, шийна де могар во дош. Барт-цхьоагӀо хилар а ша лаьа мехкдаьтта доагӀа лоархӀаме. Ше миттаче коллективе нийсъенна гӀадьахар Зайнаб. Мастер Сичев Иван Васильевича коллективера наь дӀабоаийтар Зайнаба, технически литература далар деша. Бокъонца болх бе Ӏомайир из опыт йолча бокхагӀболча оператораша Алдетов Михаил Атерковичех Левшин Виктор Ивановичех. Болхлой новкъосталица ший хьинарцех хьалхара халонаш эшайир Зайнаба. Кхоачаш ха бутт балалехьа скважинашта доалде Ӏомалу из. Мастера из экзамен ийцар цунгара. Хаттараштa Зайнаб тӀехдика жоп делча, хьох бокъонца йола мехкдьттахо хургьа, аьлар мастера. ХӀаьта шийя бенна тешам боалийзар Зайнаба. Шийтта скважина я цуи кара. Дика доалду цо царна, ший ханнахьа цӀеньа, даьтта хьокх, фента чӀоагӀъю.

Шийна хоачоа кхоачам бакъ ма Ӏеш хӀанз шоллагӀйола замерщица говзал Ӏомаеш я Зайнаб. Мехкдаьттахо маьтех голаш хоаш хила веза, йоах цо. Дукха ча хана деиз нийца кхобеш къахьегаш лакха толамаш даьхаш хьайоагӀаш хилара боагӀаш мах баьб промысла кулгалхоша. Коммунистически къахьегама ударник яха сийдола цӀи еллай цунна. Цо цу цӀера сий лакха а лоаттаду. Бригада сийлен Доска тӀа доал цуй сурт. Иов. Сичева бригада промысле дикагӀчарех лоархӀаш я. Цхьа бутт хьалха кхоачашйир цо дӀадахача шера задани. Ишта дика къахьег укх шера а. Юбилейни яхьа хьалхарча мугӀарашка латт Пошева Зайнаб. Дукхазза ахча совгӀаташи сийлен грамоташи тӀайиннай цунна.

В. ТАГУРОВ.
МалгӀабика «Ленинское знамя» газета болхло.

ГӀИШЛОШЪЕРАША ТОРОНАШ ГУЧАЙОАХ

«ЧечингӀсельстрой» треста коллективо 1969 шера кхоачашдаь гӀишлон-монтажни балхаш 7,5 миллион сома маьха да, болх бе йолаялийтар 10 миллион сома маьха керттера фондаш.

ДӀадахача шера треста гӀишлошъераша хьал а даь, дӀаделар 5,8 эзар квадратни метр нах чубаха цӀенош, 960 дешархочоа моттиг йола школаш, 2 эзар тонн ялата лаьрхӀа зернохранилище, 1,5 эзар тонна лаьрхӀа картофелехранилище, 800 бежана лаьрхӀа помещени, кхыераш.

Цул совгӀа треста коллективо хьал а яь болх бе йолалийтай Къилбаседа-Кавказе эггара йоккхагӀйола РСФСР мелиораци хий боахамех Министерства промышленни базa-шера 120 эзар кубически метр аьшкбетона конструкцеш арахеца завод. 75 эзар яккхача котама лаьрхӀа Старо-Юртовски птицефабрика, кхыйола лоархӀаме объекташ.

Цхьабакъда, из иштта дале а, «Чечингсельстрой» треста кхоачашъяц гӀишлон-монтажни балхий планаши тӀайийла социалистически декхараши. Шергара шерга эсалагӀа хул цо доаха къахьегама толамаш. Масала, 1969 шера темпоардах кхоачашдаь гӀишлон-монтажни балхаш 1968 шера кхоачашдаьчарал 5,2 проценте, шоай низаца кхоачашдаь гӀишлон балхаш 11,4 проценте кӀезигагӀа хилар. Къаьстта эсала дир соахи нах чубаха цӀенош, школаш, клубаш, юртбоахама объекташ хьалъяра балхаш.

Масала, треста болхлоша совха планагӀа дӀадала дезаш хиннача дӀа на луш аиса наха чубаха цӀенош 1500 квадратни метри теплицаш 5 эзар квадратни метри и, дӀа ца луш йисай 600 бежана лаьрхӀа помещенеш, кхыйола объекташ.

Къахьегама овсарле лакхъяра плани кхоачашъяьяц треста чуйоагӀача пхе гӀишлон организацех цхьаккхане а, хӀаьта ерригa трест хьайийцача къахьегама овсарле лаккхъяра шера план 90,6 процент мара кхоачашъяьяц.

Треста коллективо планал совтӀа дӀаденна алапи 200 эзар сом да, ха во оттараце дувзаленна пачхьалкхено кхы тӀа хьахийца ахча а дӀалаьрхӀача из цифра 300 эзарнега кхоач.

Къахьегамен производственни дисциплина чӀоагӀъяра болх дика вӀаштӀехьа ца баккхар бахьан долаш дукхьала дӀадахача шера болхлоша прогулаш ирах зехьа йоаь ха 300 эзар сага ди да. ХӀаьта прогулаш болх ца беш латташ йоаь ха, алапи ца отпускагӀа болхлой ахийтарах тресто ерригa йоаь ха 19188 сага-ди да. Юкъера лаьрхӀача хӀара дийнахь тресте болх ца беш хиннаь 55 гӀишлошъер. Цар кхы тӀа я де йиш яр 240 эзар сома маьха балхаш.

Треста балха юкъе эггара вола гӀа бола хьоккхам ба хьалъеча гӀишлошка дӀадоадар лохдара болхлоша хьоккхам. Дукхьала пхе гӀишлон организацеша хьалъеча гӀишлошка планал совгӀа дӀаделийта ахча 1,5 миллион сом да, из хул 39 процент дукхагӀа. Къаьстта дукха планал совгӀа ахча дӀадахийтар ПМК-223 коллективо, цо планем совгӀа дӀадахийтар 881 эзар сом да, планагӀа лаьрхӀачул 63,2 процент дукхагӀа. Иштта болх бар бахьан долаш хӀара сома лаьрхӀа тресте баьча балхага дӀадахир 1 соми 29 кепиги да, хӀаьта ПМК-223 дӀадахийтар — 1 соми 83 кепиги да.

Къахьегам во вӀаштӀехьабаккхарах, гӀишлош хьалъечарна культурно - бытови хьалаш ховла хилар бахьан долаш болхлой дӀайоаь бузалаш хушалуш дукха моттигаш нийслу. ДӀадаха шу чакхдолаш тайп-тайпара бахкаш деш балхара дӀаьаьккха чилар 1286 болхло, хӀаьта керда хьаийцараш 900 саг вар. Хоаш кхаллара керда дӀабувлача болхлошта меттa хьинийбераш Ӏомабенна бола болхлой ба. Цох зе доал производствана.

Тресте кӀезига йоакхо ю прогрессивно-премиальни методах ялап голара гӀулакха. ДӀадахача шера атт бетта болхлошта дӀаденначa 1530 эзар сом алапех аккордно - премиальни нарядех денна алапи 17,4 эзар сом мара дац, плани хинаа хьалха кхоачашъярах премена хьожадаь ахча 3,7 эзар сом мара дац. Болхлошта алапи далара нарядаш чӀоагӀа тӀехьавоалам дӀакъувл, цаннахьа алапи дӀадаьц гӀишлошъераша.

ГӀишлош хьалъяра бола ритмично дӀабахийтан халина балхашта йоагӀача чьнсоне механизаци ца яро. ГӀишлошъеча машинех механизмехи цхьан сменагӀа 3—4 сахьега мара пайда эцац. ГӀишлош хьалъеча дукха балхаш кулгашца ду.

В. И. Ленин ваь бӀаь шу дузача денна сийлена накъабахара «Чечингсельстрой» треста гӀишлошъераша доккхий социалистически декхараш тӀайийцад. ГӀишлон-монтажни балхий шера план 25-ча декабре кхоачашде, шоай низаца кхоачашдеча балхий план 7-ча ноябре кхоачашде. Къахьегама овсарле цхьа процент лакхъе.

Треста коллективо тӀайийцача социалистически декхарех укх шера нах чубаха цӀенош хьалде деза 11447 квадратни метр, 1176 моттиг йола кхо школа, цу даькъе В. И. Ленин ваь бӀаь шу дузача денга кхачалехьа хьалде деза нах чубаха цӀенош 1300 квадратни метр я, хӀаьта хьалъе/еза школа 536 моттиг йолаш я.

Укх шера хьалъяь яккха езаш я Аргунски аьшкабетона конструкцей завода шоллагӀа ярӀа, Старо - Юртовски птицефабрика кхоалагӀа ярӀа, 900 бежана лаьрхӀа помещени, кхыйола объекташ. Уж балхаш хайнадьа наккхдахара ерригa шоай торонаш оарцагӀъяха езай гӀишлошъераша. ЦӀаккха ца наьча тайпара дика йоакхо еш вӀаштӀехьабаккха беза къахьегам, хьавча балхашта механизаци е еза. индустриальни методах де деза гӀишлон балхаш, кхыдераш.

Хьалхашка латта декхараш кхоачашдара тресте хӀанз чакхйоахаш я дукха организационни мероприятеш. ДӀадахача шера хьалагӀча квартале дена тоаденнад цига пачхьалкхен алап кхайчашъяра гӀулакх, дикагӀа кхоачашду гӀишлон балхаш, дакхъяь дикал, лохагӀа да хьалъеча гӀишлошка дӀадодар. ДикагӀа Ӏалашъе йолаенай организацеш гӀишлон материалашца, тоабенной субподрядни организацей болх, кхыдераш.

Из къаьгга хьахьокх укх масалаша: дӀадахача шера тӀехьарча бьъ бетта плани укх шера хьалхарча шин бетта задани толамца кхоачашъяьй треста болхлоша. Лоацачa хана дукха балхаш даьд гӀишлон организацешка, къаьгга дӀахьехкад цар кулгалхошта къахьегам нийса вӀашгӀехьабаккхача пачхьалкхен план кхоачашъе коллективай торонаш хилар.

ХьатӀакххьачай В. И. Ленин ваь бӀаь шу дузача денна сийлена накъьбахара аьрачча яхь итташ е еза ха. Дог тешаде доагӀа «Чечингсельстрой» треста коллективо районни городской партийни организацей, советски профсоюзни организацей новкъосталца юбилейни яхье дика толамаш а доахаш, 1970 шера ший болх эргабьккха товбергхилара.

К. САЛТАХАНОВ,
КПСС обкома гӀишлошъерий отдела инструктор.

1959 шера дензз МВД Назрановерча чурча гӀулакхий районин отделе болх беш ва Х. В. Гациев. Ший бокъонаш декхарш дика довз цуьнга, болх бу цӀена. Цудухьа отделе лоархӀаш сий деш ва нов. Гациев. ШӀьача нйрчачь гӀу-

СТАРШИНА Х. ГАЦИЕВ

лакхя тӀаийсела на вохаш, фу де деза, хӀама гучадаккха хьош, деназ долаш хила веза милице органашка болх беш вола саг. Царех ва нов. Гациев.

Старшинас Гациев Хизара дакъа а лоацаш дукха уголовни преступленеш гучаяьккхай Назране. Из хьахьокх укх масалаша. Иштта дукха ха йолццаш Альто-Юрта вахаш волча Арсамаков Мухарбика веха а волаш гупакхьа лоацача нахаца къовсам баьккхар. Цул хьалхагӀа шоаза лаьца ваьллав Арсамаков Мухарбик. Мукъаваьнначул тӀехьагӀа ше деладьчох декке велазар, болх а ца беш вӀла юкъе лелар. Моаччи, гӀир еча из хулар. Иштта ноаккъа да хьалводача Мажиргов Ахьмадаца цхьаккха бахьан доацаш къовсам а баьккха уре теха чов йир цо цунна. Нов. Мажиргова та лакхха тӀаттания Парчиев Османа а човкаш йир цо. Цигача тӀаннйс- волар старшина Гациев Хизар. Ведда кӀелхарвала венна вар зуламхо, цхьабакъда Хизарас дӀавахийтанзар. Милиционера а урс цетта аьнна тӀахьйиддавар Арсамаков Мухарбик, цхьабакъда Хизарас пхьарс хьовзабаь бера урс хьадаьккхар. Судо доаггӀаш дола таӀазар дир Арсамаков Мухарбика.

Назранерча трикотажни фабрике инженерала болх беш яр нов. Буданичникова. Эггара хьалха производстве баьхкача гӀалгӀай мехкарашта керда говзалаш Iомайора цо. Цхьа кориниок теха кертах хала чов йир цунна. Хулиган лаха оарцагӀбаьлар отдела болхлой. КораноагӀаш вацар хулиган. Старшинаяа Гациея Хизара тӀадиллар из гӀулакх. Цу дийнахь хулиган лаьца милице хьавовлавир старшинас.

— Цхьан сага хала да цу моча гӀулакхий лера лаха, цагахь саниа общественность оарцагӀа ца яьккхача, — йоах Хизара. Ши шу хьалха «Электроинструмент» завода токара Осканов Абукара ирача хӀаманца дегӀах хала чопиш яь ведда дӀавахар шу саг. Нов. Гациев хьаккхьчача човнеш хиччар мотт хьалебе моташ вацар. Завода болхлошка зуламхочун сибат хьадувшийтар старшинас. Цул тӀехьагӀа дийи бийсен дӀалалехьа зуламхой Гелисханови Гациеви хьалийнар Х. Гациева.

Цу тайпара йирча гӀулакхаш кӀезигагӀа хьийтара дукха къахьег нов. Гациева. Къаьстта теркам тӀабохийт цо кхуьш боагӀаргица бейа кхегама балха, хӀана аьлча дукхагӀа долча даькъе царна карагӀдувл общественни правилаш теллаю гӀулакхаш. ШагӀара удл, аӀамига къоалаш ду. Харцахьваьнна саг бакъахьарча наькъ тӀа ваккхар массане декхар да, къаьстта даьй-ноаной хьехамах бейнача кхуьш боагӀарашта.

1968 шера цӀагӀара веддавар Альтк-Юрта ваха Сагов Iалихан. Цун да-нана долча вахар нов. Гациев, дагаваьлар царца, Iалиханаца шийца къамаьл дир. «Электроинструмент» заводерча ПТУ деша оттавир Iалихан. Цул тӀехьагӀа каст-каста училище волар Хизар. Iалихана миштта деш, цун поведенега хьожар. Толамца училище чакх а ваьнна хӀанз заводе токарала болх беш ва Сагов Iалихан. Дика болхло лоархӀаш ва из. Цунна цхьана къахьегачар а иштта тешал ду цуьна. Болх бешехь шийн знаки лакхьюIалихана. Сайриййарча школе 7 классе деша вагӀа из. Иштта харцахьваьннавар Эснев Махьмад а. Корта бохабу миларащ мелар цо. Даьна-наьнана вйхьаза вар. Цига а шийн дош аьлар коммуниста старшинас Гациев Хизарас. ХӀанз Сагов санна «Электроинструмент» заводе хьаьнала къахьегаш ва Эснев Махьмад а.

Зехьа доллэар нов. Гациева хьийгӀа къа. Цар массане а дегӀара баркал оал цунна.

Хала, човлхане болх ба милиционера бар. ХӀамаьна дика зем баккха хоаш, фийла хила веза милице органашка болх беш вар. ХӀаьта денал-м царгара довккхаргдолаш цхьаккха а вац. Ерригсоюзни розыск енна бар Казахстане дехз зуламаш деш хьабоагӀа Богатырев Iолаудин Хочубаров Iийсаи. Фотокарточке тӀа мера уж бӀаргабейна вацар Хизар. Гуча а баьхя Iевдала карабоабир цо уж. Иштта наьха сатем лорабеш, наха дикадар деш хьавоагӀа Гациев Хизар. Шийн декхараш цӀена кхоачйашду цо. Коллективе меттел дукхача цаха а сий ду нов. Гациева. Дукха ха йоацаш «Назранерча района чурча гӀулакхий отдела дикагӀвола милиционер» яха цӀи енний цунна.

М. БОГОЛОВ,
милице капитан, МВД Назранерча чурча гӀулакхий отдела начальника заместитель.

СУРТА ТӀА: старшина Гациев Хизар.

ЮРТАРЧА КЛУБЕ

Шаьла района Курчалой яхача юртарча культура Цӏен коллективо шийн болх лерттӀа, нах раьза хургболча тайпара вӀаштӀехьбаккха гӀерт.

Шоай районе меттел кхыча районашка йоаваш я укх культура Цӏен художественни самодеятельносте коллектив. Тайп-тайпара кружокаш а болх беш. Самодеятельносте дакъа лоацачарех дукхагӀбараш мехкарий ба. Масала, хоровой кружоке 42 кхалсаг я, халкъа хьалхарий кружоке 20 саг, драматически кружоке итт саг, Инструкторий - общественникий повиъостлла баркъаш тега Iомалуча кружоке 50 сага кхалсаг я.

Дукха ха йоацаш культура ЦӀагӀа болх бе йолаеннай хӀамдалла укхаза ца хиннa керда кружок. Из я кинолюбительски. Белгалдаккха доагӀа кинопроектора устройство, кинофильмаш хьокхара техника Iомаеш ялх вайнаьха йоI хилар. Культура Цӏен йоккхача актива юкъебоагӀараш а дукхагӀбараш лоаман кхалнах ба. Царна юкъе Ленина цӀератӀча юртбоахама артела колхозхой Магомадова АйнаI, Абдулкеримова Рукъет, хьехархо Дакаева Яха, юртарча юкъерча школа дешархой Тавалашева Айзан, Эльдарова Хьава, Тоазуркиева Зина, кхы дукха а. Цар кийчъяь яр дукха ха йоацаш культура ЦӀагӀа хинна «Кхалсаги исламь» яха сайре а. Дукхача кхалнаха дакъа лоацаш чаккхьньяр из.

Цхьа хила оамал я Курчалоевски культура Цӏен болхлой. Цхьа моллагӀа а мероприяти шоаш кийчъеш хилча юртахошца дагабувл уж.

Йоккха зрительни зал хьалйизза нах гулбеннабар дукха ха йоацаш культура ЦӀагӀа, «Ленин ваьхав, Ленин вах, Ленин вахаргва» яхача темах сайре хилар укхаза. Баьчча вахарахи цун гӀулакхехи лаьца дийцар цу сарахьа юртарча юкъерча школа директора М. Дохтукаева. Художественни самодеятельносте коллективо лаьрххӀа концертни программа кийчъяьр цу сайрена хетань. Ленинах дола иллеш аьлар хоро. Кулиев Кайсына, Яндиев Жамалдина, Ахматова Раиса стихотворенеш йийшар дикагӀболча чтецаша. Цул тӀехьагӀа литературни викторина хилар. В. И. Ленинах дола документальни кинофильмаш хьекхар. ХӀанз «В. И. Ленини вай мохки» яхача темах цхьаькъа а сайре кийчъеш ба культура болхлой.

Наха чӀоагӀа дезаденна гӀулакх да шоай юртарча культура ЦӀагӀа хӀара кӀиран цкъаза политически, естественно-Iилман, атеистически, кхыча темах лекцеш ешилга. Юртбоахама къахьегамхоша баллаш дечча — кхашка, фермашка дӀа а ухаш царна гӀулакх деш я культура ЦӀагӀа вӀаштагӀьелла агитбригада.

Д. ДАМАДОВ.

ГОВЗА ХЬЕХАРХО

Шийтта шу да Тихоновская Валентина Ивановна Сунженски района Нестеровски юкъерча школе хьехархо йола. Цо кулгалдеча классашкара дешархой масса хана дика знанеш йолаш хул. Иштта сонк цун классера тоъал дукхагӀа бараш деша эггар столични а кхыча а вузашка. ХӀаьта дожаш шоай «Путь к коммунизму» яхача колхозе тайп-тайпара балхаш деш ба.

Соакко а хоьра Валентина Ивановнайна шийна 1969 — 70 дешара шера хӀанзара 5 «А» класс кулгалде кхоачарйолга. Цудухьа из цу хана дензз хьожаш яр цу классерча берашка, цар знанеш, оамалаш тохкаш.

ДӀадоладелар керда дешара шу. Эггара хьалхара урок В. И. Ленина хетаяь яр хьехархочун. Валентина Ивановнас дийцар берашта Ильича берала шерех лаьца, цуъ дешарах, революционни а партийно - паччахьалкхен а балхах. Класса кулгалхочуна дика хов беррига берий теркам дувиачоа тӀоза. цар Даьхенара безам совбаккха. Урок чаккхйоллаш хьаттар хьехархочо классага: «Фу дика де безам ба шун шоай школе?» — аьнна. «Гаьнаш дӀасагӀа аллен юлларгьа оаха школана юкхе», — аьлар бераша. Гурахьа хьалхара гаьнаш дӀасагӀар цар.

Айхха бувзам лоаттабу Валентина Ивановнас шийн дешархой даьоица - наьноица. Шийн классера хӀара дешархочун цӀагӀа кийнийй хьехархо. Цо даьй-наьнашта хьехараш ду: миштта вӀаштӀехьаккха оаз дешархочун ден режим, цар цӀагӀа еча урокашта магӀагӀа тӀехьожам лоаттабе беза, ах. а.

Цудухьа 5 «А» класс школе эггара дикагӀа лоархӀаш я. Хьалхарча моттига я дешарга а дисциплинага а диллача. Общественни балха юкъе а, тӀехьарчарех яц из класс.

Але дезаш да В. И. Тихоновский внеклассни балха юкъе кертера моттиг дӀалоацар ленински тематика болга. ТӀехьарча хана цо дешархошца дукха тайп-тайпара Ленинах лаьца беседаш яьй, цун вахарах, балхах лаьца йола произведенеш Iомаяьй, хьалий стендаш, кийчдаьй альбомаш.

Иштта бокъах болх бу цо берашта лакха общественни кхетам балара, дукхача кьамех йолча шийн класса коллективах барт тоьбара. Цу хьакъехьа каст-каста доттагӀлей темах тайп-тайпара мероприятеш чаккхйоах хьехархочо.

5 «А» классерча бераша «Молодая гвардия» яхача краснодонски комсомольций подпольни организаце истори а Iоамадь цу городерча пионерашца бувзам лоаттабеш ба. Укх аьхка классе дерзI цига экскурсе баха. Иштта цар лаьрхӀад шоай стенна дикагӀа болча нахах материал а гулъяь цох стенди альбома кийчае.

Дукха ха йисеац дешара шу чакхдала. Хьехархочо шийна хьалхашка шу доллуш оттадаь декхараш кхоачашхила гаьна дац: класса посещаемость 100 процентни я, лакха я успеваемость а.

Иштта хӀара дийнахь шийн ха а знанеш а ца кхоеш къахьег В. И. Тихоновскаяс.

С. КОРАБЛИНОВ,
Нестеровски юкъерча школа завуч.

БЕКХАНА ТОЛАМАШ

Дийтта шу даьнна кхуьш воагӀа кӀаьнк мара вацар Тунгаев Бекхан шийн лоIамах кӀалтохаргах латара секце воагӀача хана. ДегӀа низ болаш, гоаза лата хоаш вацар. Бакъда, тренировкашка ше кхо на беш къахьегар цо. Тренера Багаев Дего эййо из. Бекхана тренировкай график оттайир цо, цуна къаьстта запятеш йора. Цхьа шу даьлча яхьашка дакъа лаьцар Тунгаева. Цо грозненски категорхоита юкъе шоллагӀа моттиг яьккхар. ВӀалла диплургаш Бекхана 1966 шу. Цу шера 18 шу даьннача спортсменах «Урожай» яхача общества Центральни совета чемпион хилар. Шерагара шерага лакхлу спортсмена говзал. 1969 шера общества боккагӀа болча спортсмений яхьай призер хул цох.

ХӀанз Тунгаев Бекхан грозненски гарнизоне Советски Эскара гӀулакх деш ва. Укхаза кхы а лакхагӀа толамаш даьхад Бекханеи цун тренера Багаевеи. Спорта мастерах Тунгаевах СССР гераашнарча низий чемпион хинив. Массехь ди хьалха из дуцен халкъашта юкъерча доттагӀлен матче дикъа лаьара кийчо а Москве сборашка вийхав.

О. БАЗЫЛЕВИЧ.

Ростовски область. Массазар чул хьалхагӀа Дона йохе гӀолла хи тӀа арабаьнннб Волгодонски хи тӀарча пароходства речникаш.

Сурта тӀа: Ростовски хин порте.

В. ТУРБИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

УЖ ДЕНОШ ДИЦДАЛИЙТАЦ

Ше Iомадеча, хьехача берик кхоане бӀарга ца гур боккъонна вола хьехархо вац. Иштта хӀанз тха школе дӀайолаелла денна. Фу яхалга да из? Из да дешархо яздр, деша, задачаш де Iомабаьвар лона хьехархочун декхар кхоачаш хилаш, яхалга. Зинцел совгӀа берашта керда, вахара вша оамалаш вло, уж нийсача наькъ тӀа дахл — из ба оаха керттера лоархӀа болх.

Цу юкъе соца болгалбаккха лов тӀема-патриотически кхетам. Мишта вӀаштӀехьбоаккх оаха из тхоай школе? Цох лаьца дувцарга да аз лоацца.

Тха Юрт — Наьсар-Керте — шийн тӀема «тькъам» кхийттарех я. Укхаза гӀолла чакх а бувлаш укхаза шоаш дергдар даьд аьнна хийтача мари Экажкъонгий Юрти Сурхотӏех йоагае бахабиц деникинцаш граждански тӀом болча хана. Юрта ера хӀанз а дагӀа царна дукхала увтташ баьнароитта наха Iодийха боккхий кхорий-чурташ. Ноаз, юрта йицлац цар цӀераш. Йицъалийта йиш яц хьалкхуьш йоагӀача тӀехьена а. Цареч дийнабараш тхоай дешархошта дӀабовзийт оаха, уж царна каст-каста вӀашагӀбетт.

Каст-каста экскурсеш ю оаха граждански тӀом хиннача моттигашка гӀолла, дӀадовзийт берашта цу халача деной истори, вахар.

Къаьстта уйла тӀаяхийта лоавзийт оаха берашта Сийлахь-боккхача Даьхен тӀема истори. Цкъалета, чоалхане да из, шоллагӀа лета царна гаргагӀа а да. ДӀахьий да цох дола литература. ХӀаьта а книжка тӀара дар кӀоаргагӀа кер чу дуж дӀахьокха хӀама хилча. Из тха юрта долаш а да.

Тха школана гаьна йоацаш уллача шаьрача ера аэродром хиннай цу шерашка. Цига хӀанз лакхача гуона тӀа цхьа каш да. ГаьнцИара бӀаргагу из. Масса хана а цӀена, кӀей кӀира геха хул из. Оала кӀоарглуш, лаккхлуш йоагӀа цунна уллув ягӀа га. Цу кина доал ден, из леладераш тха школера бераш да. Цхьаккха а деза ди дӀадодаш цунна юхе пионераш, дешархой ца хулаш. Цу чу вола 1942 шера немций МалгӀабике кхаьчача хана укхазара царна бомбаш етта яха летчик Юдин. ЧӀоагӀа гӀадбахе хул цу летчика дӀ цунах шоай вола ходам бе баьхкача, доккха баркал оал цар из памятник хоза леладеча берашта. Хадац царна юкъера бувзам.

Цу каша юхе гул а деле боккхагӀарча ладувгӀаш хул тха бераш. Школе цар вӀашагӀьеллай тӀема сийлен музей. Каста кердача реликвешца ӀӀаьний хила мерга а из. Шоай юртарча Кодзоев Хьовде Хаматхана повкъосталца цу Юдинца тӀом баь летчик кораваьн тха пионераша. Хаматхан ше из тӀом болча хана пионер хиннав, тха школе деша ваьгӀав. ХӀанз шофер ва из Назранерча АТХ. Цунна дагаера шоайцига каст-каста цу хана ухаш хиннача летчика цӀи. Бера хана бӀаргадайна хӀама хенахьа дицлац. Хаматхана а лаьттад укх 28 шера цу летчика сибат хьалхашка.

Дукха ха йоацаш Москве, кхычахьа письмош а кхаьнийта лелар цо из. Юхьара а хаьхат дера Китин Алексондр Петрович дийна а ва, хӀаьта вахаш Киеве а ва, аьнна. ХӀанз кахьаташ ухийт цо Хаматханага, берашка. Тха юртара дукха кагийнах ба хӀанз Советски Эскаре шоай декхар кхоачашдеш. Уж а хул тха школе.

Берашта тӀема-патриотически кхетам балара дика повкъостал ду тхона оаха лаьрххӀа цу гӀулакха Iалашдаьча литература а, Санкъердама дувцараш, повесташ лех оаха тхоай берашта еша, царга шоалшка ешийт. Планах бу оаха из беррига бодх.

И. АУШЕВ,
Наьсар-Кертерча барзI шерарча школа хьехархо.

ЗЕЛЕНЧУКСКИ КАСКАД

Кубань хьарсам дизаш доагӀаш а шийн тайпара самаз болаш а хий да. БӀаьстан юкъа чӀоагӀа сийсе, талгӀеш эттащ, дола из Азовски форда чу, хӀаьта аьхки, йӀайхача хана зӀаммига тоатолг мера дагӀаш. Тохкамберий экспедицес Iалаяо даь тӀалеташ тоадера тороваш дикъ шера дийрхачул тӀехьагӀа, могадаьд, лоамара доагӀа пхи хий — Аксаута, Маруха, Кифара, Доккхен ЗӀамиген Зеленчукаш... Кубана чу доссадолга.

СССР энергетикаи электрификаци Министерства чӀоагӀъяьча проектни задание тӀа оттаяьд хин хьалостадеча моттиге еррига а цхьана лаьрхӀача ялх бӀаь эзар киловатт низ болча гидроэлектростанце каскад хьалъелга. Электрически энерги совгӀа, Ставропольерча кхорладенна дадача лаьтташ тӀа хий а гӀорда.

(АПН).

Доазол дехьара

ЛОНДОНЕРА ВЫСТАВКА

ЛОНДОН. (ТАСС). Советски Союза Коммунистически партин Советски паччахьалкхен хьаьнь В. И. Ленин ваь 100 шу дизара хетаяь выставка хьайийллар Лондона Британски музея библиотеке.

Кхаь разделах латт выставка экспозици—«Ленин РСДРП ен», «Ленини», «Искрани», «Ленин Лондоне». Пролетарски революце баьчча Лондоне волча хана Британски музея материалаш тӀа цо баьча балхо дикка моттиг лаьцар.

1902—1903 шерашка Ленина болх баьб библиотека читальни зале цу хана Лондоне арадувлаш хиннача «Искрана» статьяш язъеш. ХӀанз выставке бӀьхкараштa бӀаргагургда «Искра» копеш хӀаьта иштта шийн редакце Ленин болх беш хиннача кӀирагӀа цкъа арадоалача английски социал-демократически «Джастиса» копеш я.

Выставке дикка йоккха моттиг лоац Ленина хьалхле а делаеш Лондоне хиннача РСДРП II, III, V съездий заседанеш хьакхьелварча материалаша.

КАМБОДЖЕРА ДЕМОНСТРАЦИ

ВАШИНГТОН, 31 марта. (ТАСС). Камбоджийски Iаьдал терза ниаца чӀоагӀъе гӀерт шийн позицеш. «Си-би-эс» яхача американски радиотелевизионни компание селхан сарахьа Пномпенера шийн корреспондента Гари Шепарда язъяь городе Компонг-Чаме бахача наьха салташа цӀий Iо а дохийташ хиннача довнах йола репортаж хьайийцар. Нородом Сианук юхавоалвар дӀаехаш яьча демонстрацена юкъе дакъа лоцаш хиннараштa салташа тоцаш йийтар, яхаш хоам бу корреспондента. Из доа дарах вийна 27-а човнаш хинна 62-а саг ва, царна кхалнахи бераши а долаш. Компонг-Чаме тӀема хьал оттар хьаккхайкадаьд, городе ха деш танкаш бронемашинаш я.

Ассошэйтед Пресса корреспондента хьахойт Комбоджа дукхача городашкеи юрташкеи чӀоагӀа демонстрацеш хинна хилар. Доккхий довнаш хиннача эскар лахийтад. Бахача наха ера демонстрацел а кхерамегӀа да Iаьдала цхьайола эскара подразделенеш Нородом Сианукa оагӀонгахьа йоалаш хиларах дола хоамаш, йоах корреспондента. Комбоджа дукхача провинцешка ше гулъяьча даннешта тӀагӀолла АП корреспондента йоах, «Пномпена тӀабаха кийча ба Сианукагахьа баьнна вӀашагӀкхийтта нах».

ЛАОСЕРЧА ТӀЕМА ЭСКАЛАЦЕНА ДУХЬАЛА

ХАНОЙ, 31 марта. (ТАСС). Лаоса мукъаьнначча районашта «В-52» яхача стратегически бомбардировщикашца йӀаккана хана бомбаш еттарах американцаш бехке беш заявлени яьй Лаоса Патриотически фронта ЦК-ас.

ВИА агентствос еннача заявленеца чӀоагӀало а лувцаш. Кассан Патет — Лао яхача агентства йоах, 21, 23, 24 марта американски самолеташа чӀсагӀа бомбаш йийтар Сиенкуанг яхача провинце нах бахача лукихача моттигашка. Духхьал 23 марта тӀ-заа цу провинцена тӀаьхка хиавр «В.52» яха самолеташ, йоах заявлене тӀа. Варварски хьисапе бомбаш еттарах бӀаьш бола маьрша нах бов а баьб, човваш а яьй, хӀаьта иштта доккха материальни зе а даьд.

КЪИЛБАСЕДА ИРЛАНДЕРА ХЬАЛ КХОХКАЛУШ ДА

ЛОНДОН, 31 марта. ТАСС корр. А. Дряхлова хьахойт: Лондондерре, Арма, Къилбаседа Ирландe кхыча городий улицаш юха а дӀакъайлай баррикадашцен вьшкеаьргашцен. Укх тӀехкъарча массех дийнахьа мехка нах гӀоатташ моттигаш хиннечул тӀехьагӀа Ольстера городий улицашкен майдашкен селхан тӀема посташ дийцар английски эскара подразделенеша, хӀаьта иштта полице чӀоагӀъяьча нарядаш а.

Лондондерре суда хьалхашка эттар 30 марта бӀарччача буси Iийрийнен дӀахлуш цхьан оагӀорахьа демонстрацешта юкъе дакъа лоацараштеи вокх оагӀорахьа английски эскарам полицейски доакъошта юкъе довнаш хиннача Лондондерра католически районе — Богсайде демонстрацена юкъе дакъа лоацаш хинна лаьца 26 саг. Шанна а оагӀорахьара човнаш ба итташ нах ба.

Бахача нахан английски эскара карательни отрядашта юкъе довнаш хилар Арме а цига корзI демонстрацена лаьцаш. 29 — 30 марта Ольстере бахача нахах 30000 совгӀа болча саго дакъа лаьцар пасхальни демонстрацешта маршаштен юкъе. Цхьабакъда уж маршаш чакхе а яцар религиозни характер йолаш.

Мехка бахача, боккъо йоацача католикех болча наьха хьашташ кертерча даькъе дувцаш хиннача граждански бокъонаш бахьан къовсам лоаттабераша выступленеш йора мехка дукхача наля бе бола ца хилари къели дӀаккхара повкъостал дергдола хилазза яргйоаца экономически социальни реформаш яра тӀехьа.

Сурта тӀа: йӀайхача проката цехе. Аьрда оагӀорахьа В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна лелаеча социалистически яхье хьалха латтараш, НОРЦ-а членаш бригадир А. Партыка, цеха партийни комитета секретарь Э. Вашелик, цеха мастер А. Кинта. Аьттехьа — Новокраматорски машинашъена заводо оттаяь оборудовани.

В. МАСТЮКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ХАОТТАМ

Тахан республике гӀоллен Грозне хувцалуш моркхаш а йолаш, лоадама йоачан а йолаш, малхбоалехьара тӀаьхьача боарамe мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гӀолла 10—15. Грозне 12—14 градус йӀовхал йолаш хила а тарду. ДӀахорча шин дейн шийк буси хувцалуш моркхаш а йолаш, хьалхарча юкъатӀа цхьайцайолча моттигашка доха а довлаш, малхбоалехьара гӀийло, республики къилбаседехьарча районашка гӀаьхкхача боарамe, цкъаза чӀоагӀа мух а хьекхаш ха хила а фегара температура буйсашка 3 градус йӀовхалгара 2 градус шелалга кхоачаш денош-на 9—14 градус йӀовхал йолаш хила а тарду.

Метеостанци.

Редактора зам. **А. А. МЯКИЕВ.**

ЛадувгӀа, хьажа

РАДИО
2 апрель

5.30 — «Юрта Iуйре» (гӀалгӀай меттала). 6.45—Ашараш. 6.50—Хоамаш. 7.00—Москва. 7.20 — «Грозненски рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — «Серлало» газета обзор. 7.40 — Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.25—Илли доах Бейбутов Рашида. 8.45—Медицински темагӀа йола беседа (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — «Къона тӀехье» (нохчий меттала). 16.15 — «Илли довкх са даьхе» яхача циклацара передача (эрсий меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала). 17.00—Вай индустриальни мохк» (нохчий меттала). 17.15—Довл дара школа (эрсий меттала). 17.30—Юрта боахама къахьегамхошта дола концерт. 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.18 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Ашараш. 18.40 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНЕ
2 апрель

18.05 — Телевизионни кердахараш (гӀалгӀай, эрсий меттала). 18.30 — Миллионий Ленински университет. КПСС истори. «Парте программа коммунизм хьалъяра программа я». 19.00 — Америкахьа кхерхой къуссеш ба. 19.15 — ДахӀаьше дӀа летопись «1924-гӀа шу» 20.15 — Шоана, бераш. 20.25 — Дуней хьадкъашта юкъера обозрени. 20.45 — «Опоре ае Бальзана гӀолата» яха художественни фильм.

РАДИО
3 апрель

8.30 — «Юрта Iуйре» (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненски рабочий» газета обзор. 7.27 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — Коллен. Халкъара сюита. 8.45 — «Къона тӀехье» (гӀалгӀай меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Нохч-ГӀалгӀай телевидене инструментальни ансамбля выступлени. 16.45 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала). 17.00 — Халкъа турпалех дола нохч-гӀалгӀай илли. 17.20—Ленина орден яла йолленнача хана дика 40 шу дизарга «Орденашта юкъе эггара лаккхара яц» яха беседа (эрсий меттала). 17.45 — Миллионий Ленински университет. «Дуней тӀа эггара хьалхара социалистически паччахьалкхе вӀашагӀьяьдар ва Ленин» яха беседа (гӀалгӀай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Москва.

3 апрель
ТЕЛЕВИДЕНИ

18.05 — Дешархошта. «Кхача фок из юкъедаккхарг» яха фильм. (нохчий меттала довкх). 18.10 — Телевизионни кердадараш (нохчий, эрсий меттала). 18.40—Хоамаш. 18.45 — Вселение хоаттами хьакъелья Iалашен дып. 19.00—ДӀайа юкъе лелалга кхерам боацаш хилийта. 19.25—Нохч-ГӀалгӀай радиои телевиденеи инструментальни ансамбле концерт. 19.30—«Сотвори бой» яха художественни фильм. 21.15 — «Кхойтта гӀанд» яха телевизионни миниатюрий театр. 22.15 — Документальни фильма кинозал.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гӀа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктохама секретара — 3-34-38; партийни вахарен, культуран, промышленностен отделий — 3-42-30; Юрта боахамийи письмой отделий—3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект, 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05060. Захх 1210.